

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I ИЗВЪНРЕДНА СЕСИЯ

Брой 13

София, сбота, 26 септември

1931 г.

17. заседание

Петък, 25 септември 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 17 ч.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Стр.

Отпуски, разрешени на народнитъ представители: Раденко Рангеловъ, Захари п. Захариевъ, Стойчо Мошановъ, Адамъ Нейчевъ, Василь Домузчиевъ, Георги Каназирски, Стефанъ Даскаловъ, Димитъръ Тодоровъ, Кирилъ Славовъ, Георги Калъповъ, х. Георги х. Петковъ, Запрянь Ивановъ, Стефанъ Бояджиевъ, Йото Василевъ, Боянь Ангеловъ и Стефанъ Кирчевъ. 249

народното здраве относно конфискуването на в. „Ехо“ (Развиване и отговоръ) 250

Случки:

1. Намаление наказанието, наложено въ вчерашното заседание на народния представителъ Сѣби Димитровъ — отъ 10 дни изключване, на 3 дни. 250
2. Изключване на народния представителъ Асенъ Бояджиевъ за 3 дни, за често прекъсване оратора народния представителъ Димитъръ Нейковъ 260

Питания:

1. Отъ парламентарната група на Работническата партия къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, относно призови на полицията (Съобщение) 249
2. Отъ народния представителъ Тодоръ Бончевъ къмъ министра на земледѣлието и държавнитъ имоти относно низката цена на гроздето (Съобщение) 250
3. Отъ парламентарната група на Работническата партия къмъ министра на вътрешнитъ работи и

Законопроекти:

1. За контролъ върху картелитъ и монополнитъ цени. (Първо четене — продължение разискванията) 254
2. За измѣнение и допълнение на закона за закупуване и износъ на зърнени храни (Съобщение) 265

Дневенъ редъ за следващото заседание 266

(Въ 17 ч. въ заседателната зала влиза министъръ-председателъ г. Александъръ Малиновъ — заедно съ нѣкои министри — посрещнатъ съ ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присѣтствуватъ нужното число народни представители.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Алексиевъ Никола, Бечевъ Милко, Бойчиновъ Михаилъ, Бояджиевъ Стефанъ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Йото, Георгиевъ Георги, Даневъ д-ръ Стоянъ, Деневъ Сѣби Димитровъ, Димитровъ Василь, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Захари, Димчевъ Василь, Дичевъ Петко, Доброволски Стефанъ, Желябовъ Жеко, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Запрянь, Илиевъ Стойко, Йотовъ Никола, Казанаклиевъ Георги, Калъповъ Георги, Кемилевъ Никола, Кировъ Стаматъ, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Кънчевъ Теодоси, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Ляпчевъ Андрей, Маринчевъ Георги, Мирски Христо, Молдовъ Владимиръ, Мустафовъ Али, Нейчевъ Адамъ, Неновъ Атанасъ, Пиронковъ Александъръ, Пулевъ Стамо, Радевъ Георги, Родевъ Христо, Савовъ Николай, Савовъ Сава, Славейковъ Кирилъ, Славовъ Стойно, Станчевъ Митю, Тодоровъ Димитъръ, Филиповъ Стоянъ, Франгя д-ръ Александъръ, Хайруловъ Молла-Юсеинъ, Христовъ Алек-

сандъръ, Христовъ Христо Трайковъ, Цанковъ Иванъ, Чернооковъ Георги, Юртовъ Георги и Янакиевъ Василь)

Бюрото на Камарата е разрешило отпущкъ на следнитъ народни представители:

- На г. Раденко Рангеловъ — 3 дни;
- На г. Захари п. Захариевъ — 1 день;
- На г. Стойчо Мошановъ — 1 день;
- На г. Адамъ Нейчевъ — 3 дни;
- На г. Василь Домузчиевъ — 1 день;
- На г. Георги Каназирски — 2 дена;
- На г. Стефанъ Даскаловъ — 2 дена;
- На г. Димитъръ Тодоровъ — 1 день;
- На г. Кирилъ Славовъ — 2 дена;
- На г. Георги Калъповъ — 1 день;
- На г. х. Георги х. Петковъ — 1 день;
- На г. Запрянь Ивановъ — 1 день;
- На г. Стефанъ Бояджиевъ — 11 дни;
- На г. Йото Василевъ — 5 дни;
- На г. Боянь Ангеловъ — 1 день и
- На г. Стефанъ Кирчевъ — 4 дни.

Постѣпило е питане отъ парламентарната група на Работническата партия, подписано отъ народнитъ представители г. г. Лазаръ Станевъ и Георги Костовъ, къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве. Въ питането си съобщаватъ, че на 17 т. м. народниятъ пред-

ставител г. Лазаръ Станевъ и други нѣкои били малтретирани отъ полицията въ Плевенъ; на 14 т. м. народниятъ представител Никола Поповъ билъ арестуванъ и малтретиранъ въ Ломъ; на 8 т. м. сѣщо били арестувани и малтретирани въ Плевенъ Георги Цвѣтковъ и Стефанъ Пачевъ. Питатъ г. министра известни ли му сѣ тѣзи арести и какви мѣрки възнамѣрява да вземе.

Това питане ще се изпрати на г. министра, за да отговори.

Постѣпило е сѣщо питане отъ севлиевския народенъ представител г. Тодоръ Бончевъ къмъ г. министра на земледѣлието и държавните имоти. Излагайки положението на търговията съ грозде, той пита г. министра: известно ли му е, че цената на гроздето е много ниска и какви мѣрки възнамѣрява да вземе за запазване интереситъ на българскитъ лозари?

Това питане ще се изпрати на г. министра, за да отговори.

Г-да! Вчера, при инцидентитъ, които станаха, се гласува предложение, което е въ противоречие съ чл. 77 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, за изключване на народния представител г. Сѣби Димитровъ за 10 дни. Съгласно чл. 77 отъ правилника, не може да се налага наказанието изключване за повече отъ три дни.

Ето защо смѣтайки, че Парламентътъ не трѣбва да създава нарушения на правилника, правя предложение, и моля народното представителство да се съгласи, да се направи корекция на вчерашното решение въ смисълъ, изключването на г. Сѣби Димитровъ да се смѣта за 3 дни, а не за 10 дни.

Който отъ г. г. народните представители сѣ съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. министърътъ на вътрешните работи и народното здраве е готовъ да отговори на питането на работническата парламентарна група за конфискуването на в. „Ехо“.

Министъръ Н. Мушановъ: (Къмъ работниците) Питането е подписано отъ г. г. Асенъ Бояджиевъ и Александъръ Наумовъ. Кой отъ васъ ще го развие?

А. Бояджиевъ (раб): Азъ ще развия питането за бититъ наши двама другари Атанасъ Неновъ и Сѣби Димитровъ.

П. Стоевъ (раб): Ако може да замѣсти Александъръ Наумовъ, азъ ще развия питането.

Министъръ Н. Мушановъ: Да, можете.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Стоевъ, за да развие питането.

П. Стоевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ всичкитъ изявления досега не само на сегашния министъръ на вътрешните работи, а и на бившия, г. Ляпчевъ, се казваше, че на работническата класа не се отнематъ правата да се бори, да се класосъзнава и да организира своята защита на икономическитъ си и политически интереси.

Едно отъ най-добритъ срѣдства, единъ отъ най-добритъ начини, за да може работническата класа да си разяснява въпроситъ за себе си, да може тя да организира и води своята борба, това е трудовата преса. Работническата класа има своята преса така, както има своята преса и буржоазната класа. Обаче отъ 9 юний насамъ пресата на работническата класа е подложена на систематическо унищожение. Непосрѣдствено следъ тази дата всичката трудова преса, която издаваше работническата класа и нейните организации тогавъ, бѣ поставена подъ изключителенъ режимъ и не се позволяваше излизането на каквото и да било работнически вестникъ.

По-после, следъ атентата, се създадохъ днешните легални работнически организации, които започнаха на легална база, въ рамкитъ на съществуващитъ закони, даже и въ рамкитъ на закона за защита на държавата, да организиратъ и водятъ борбитъ на трудящитъ се. Много естествено, тѣзи организации трѣбваше да иматъ и своята преса, чрезъ която да организиратъ и ръководятъ своята борба. Тѣзи организации имаха своитъ партийни органи, имаха своитъ професионални органи и т. н.; създадохъ се така сѣщо и вестници независими, не органи на самитъ организации, а въобще независими вестници на трудящитъ се.

Цѣлата трудова преса още отъ нейното пораждане, непосредствено следъ тѣзи събития, бѣше подложена на

една изключителна цензура, каквато историята не познава. В. „Новини“ бѣ систематически конфискуванъ, тормозенъ финансово и впоследствие спренъ. В. „Единство“, в. „Работническо дѣло“ и въобще всички вестници на работническата класа бѣха поголовно конфискувани, спирани и редакторитъ имъ хвърляни въ затвора. Повече отъ 30 души редактори на работнически вестници сѣ турени въ затвора и осѣдени по на 3—5—8 години, тѣ лежатъ въ затворитъ, защото сѣ вдигнали гласъ, чрезъ своитъ вестници, за защита жизненитъ икономически и политически интереси на работниците.

Азъ нѣма да ви привеждамъ данни какви голѣми материални загуби сѣ понесли тѣзи вестници вследствие на конфискациитъ, които сѣ правени безъ да има престѣпления.

В. „Новини“ има загуба повече отъ 500.000 л. отъ полицейскитъ конфискации по закона за защита на държавата; обаче има само единъ редакторъ осѣденъ — всички други редактори, които сѣ били арестувани, сѣ били оправдани. А това ще каже, че полицията, органътъ на министра на вътрешните работи, е вършила безогледни насилия, като е конфискувала работническата преса, безъ да има основания.

В. „Работническо дѣло“ сѣщо бѣше подложенъ презъ стовористкия режимъ на поголовна цензура. Повече отъ половината броеве бѣха конфискувани, унищожавани и продавани като хартия на килограмъ, а редакторитъ турени въ затвора.

Азъ казахъ, че повече отъ 30 души редактори има осѣдени презъ стовористкия режимъ. Съ една дума, нашитъ вестници бѣха поставени подъ голѣмъ натискъ отъ една цензура, която бѣше чудовищна, такава, каквато историята не познава. Работниците бѣха лишени отъ възможността да се просвѣщаватъ чрезъ пресата, да се организиратъ, за да могатъ да водятъ своитъ борби. И заради това преди изборитъ на 21 юний т. г. навсѣкжде работническата класа и трудящитъ се селяни, както и всички трудящи се водѣха изборната борба и въ името на лозунга: премахване на полицейската цензура надъ трудовата преса и даване възможност на работническата класа чрезъ печата да води своята борба и да я организира. И, разбира се, всички партии на буржоазията, когато отиватъ всрѣдъ маситъ, като видятъ какво е настроението, обещаваатъ, че съ дохождането си на властъ, ще премахнатъ цензурата. Типични представители на туй отношение къмъ работническата класа и трудящитъ се маси сѣ тия, които вземаха властта на 21 юний. Да не говоря за стовориститъ, които навсѣкжде казваха, че работническата класа нѣма право да се бори, които конфискуваха работническитъ вестници, които хвърляха въ затворитъ десетки редактори и хиляди работници и не позволяваха абсолютно никаква по-ясна, по-конкретна, по-бойка, по-остра статия да мине въ работническата преса и отъ тамъ да стигне до работника. Дописки отъ работници въ фабричитъ, въ които описваха своето бедствено положение тамъ и своята мизерия, че получаватъ по 10—15—20 л надница, че работятъ по 10—15 часа, че се разтурватъ тѣхнитъ конференции, че не се позволява никаква стачна борба, такива дописки, изнесени въ работническата преса, както и статии, въ които се говори, какъ трѣбва да се борятъ и какъ трѣбва да реагиратъ работниците противъ насилията на властта — всичко това се спираше отъ полицията, за да не отиде на своето мѣсто. А казахъ, че единъ отъ първитъ лозунги на трудящитъ се маси презъ време на изборитъ бѣше премахването на цензурата върху трудовата преса и пълна свобода на слово, печатъ и организация. Водачитъ на блоковитъ партии, които отиваха навсѣкжде, разправяха на дѣло и надѣсно по събрания, че съ дохождането на властъ на Народния блокъ отъ демократи, земледѣлци, национал-либерали и радикали, ще се даде пълна свобода на слово, печатъ и организация и ще могатъ трудовитъ маси да се просвѣщаватъ и борятъ. Какво видѣхме следъ като Народниятъ блокъ по такъвъ начинъ взема 600 хиляди гласа, които сѣ позече на трудящитъ се, и дойде на властъ?

Г. г. народни представители! Трѣбва да ви кажа, че нашиятъ партиенъ органъ в. „Работническо дѣло“ излиза три пѣти, а по нѣкога и два пѣти седмично, защото, вследствие на полицейската цензура, финансово е зле.

Министъръ Н. Мушановъ: Вие ме питате само за в. „Ехо“. Ако искате да ме питате и за други вестници, трѣбваше да ми кажете, за да се подготвя.

П. Стоевъ (раб): В. „Работническо дѣло“ е издѣзълъ отъ 21 юний до днесъ въ 25 броя, отъ които сѣ конфискувани 21 броя и само 4 сѣ допуснати да отидатъ по своето на-

значение — до читателите. А освен това и тия броеве, които се изпратят в провинцията, се прибират в пощите и не могат да отидат до организациите и абонаментите.

Г. г. народни представители! Не е само в „Работническо дѣло“, който понася тази полицейска цензура. В „Ехо“, единият вестник, който дава една чисто работническа информация за положението и борбите на работническата класа, ...

А. Кантарджиев (д): Нали не е ваш?

П. Стоев (раб): Той е на трудящите се в тази страна.

А. Кантарджиев (д): Вие го отрекохте.

А. Бояджиев (раб): Той е вестник на трудящите се, а не е орган на Работническата партия.

П. Стоев (раб): В „Ехо“ бѣ подложен на една страшна цензура още през сговористкия режим, срещу който режим трудящите се маси се бори и той биде свален. Но какво става с в. „Ехо“ след 21 юний? Съ дохождането на власт на Народния блок той е подложен на същата цензура и даже на още по-безогледна, отколкото през сговористко време. От 21 юний до 25 септември сѣ конфискувани 3/4 от броевете на „Ехо“, а в продължение на 15 дена напоследък сѣ конфискувани от него следните броеве: 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193 и 196.

Г. г. народни представители! Съ това искам да потвърдя, че това, което се говореше от Народния блок преди изборите, бѣ само аларма за трудящите се, а онова, което става след изборите, след завземането на властта от Народния блок, е същото, което правѣх господата от Сговор и даже в още по-засилена форма. На 10 септември полицията, смѣтайки, че в. „Ехо“ се субсидира от Москва, нахлува в печатницата, арестува цялата персонал и задига всичките книги на вестника: касовата книга, задигат абонаментната книга, задигат кочанните разписки, задигат всичко и арестуват ръководителя на смѣтите на вестника.

Аз съм убеден, че г. министърът на вътрешните работи ще каже: „В. „Ехо“ провокира, в. „Ехо“ пише за Москва, в. „Ехо“ говори против закона за защита на държавата, той нарушава закона за защита на държавата“ и т. н. Но, г-да, нека кажа и следното: в всички тия конфискувани броеве нищо не е писано такова, което да подлежи на наказание по закона за защита на държавата. Абсолютно нищо от писаното в тия броеве не подлежи на наказание по тоя закон. И, че действително това е така, аз ще ви приведа следния примѣръ. Само преди 4—5 дни се гледа дѣлото срещу редактора на в. „Ехо“ Ст. Николов, който бѣше подведен да отговаря за 8 броя едновременно, а всички тия конфискувани броеве струват на редакцията на вестника не по-малко стъ 100 хиляди лева. Е добре, по дѣлото срещу него за всички тия броеве, той бѣше оправдан от сѣда. Какво иде да покаже това? Това показва, че чисто и прсто надъ трудовата преса и специално надъ в. „Ехо“ се върши една систематическа полицейска цензура, за да бъдат лишени трудящите се маси от градове и села от тѣхния свѣтлинник, който ги учи как да се борят и как да организират своята борба против експлоатиращата ги класа, която иска тѣ да не могат да виждат по-далеч от експлоатацията и мизерията, в която мж поставени от капиталистите.

Аз нѣма да ви изброявам случаите и с в. „Единство“, и с всички вестници на работническата класа. Въобще всичко, което се печата: и малките позивчета, и некролозите, и всички малки писания на работниците в тая страна, всичко минава под цензура. Печатниците сѣ поставени също под постоянен полицейски надзор. Не се позволява да се печата нито едно трудово листче, нито афишетата, нито позивчета — всичко се изземва.

Всички тия факти идат да покажат, че обещанията ви предъ работническата класа и трудящите се маси, на които вие преди 21 юний казахте, че ще дадете свобода и право да се борят сѣ печат и организация, сѣ били само обещания, докато се мине моста, докато се вземат 600-тѣ хиляди гласа на трудящите се, а след туй ще си караме по старому терор надъ работническата и трудящите се маси.

Питае г. министра: докога именно тази полицейска цензура ще се прилага надъ трудовата преса и респективно надъ в. „Ехо“? Кога ще се повърнат смѣтководните книги на администрацията на в. „Ехо“? И докога по-

лицията ще нахлува в трудовите редакции да арестува редактори, администратори и дописници?

Въ това се изразява нашето питане Разбира се, ние знаем, какво ще ни каже г. министърът. Той ще каже: „Вие насъсквате, вие всѣвате класова омраза“. Това ще ни каже той. Но ние знаем, че класовата омраза я всѣват преди всичко тѣзи, които експлоатират работническата класа. Защо не се прилагат законите срещу тѣх? И това е ясно за работниците. Не се прилагат, защото сѣ господствуват, защото тѣ управляват и защото днешното блоково правителство е също орган на онѣзи, които експлоатират работническата класа и трудящите се маси. Но затуй пък тѣ — трудящите се — знаейки какъвъ ще бѣде отговорът на г. министра, ще продължават борбата си, за да могат, въпреки всички тия трудности, да си казват думата и да намират начини и срѣдства да се организират и водят своята борба. (Ржкоплѣскания от работниците и от нѣкои от публиката в галерията)

С. Мошанов (д. сг): Г. председателю! Да се вземат мѣрки. Тукъ не е митингъ. На какво прилича туй?

Председателствуващ Н. Шопов (Звѣни): Публиката трѣбва да знае, че не може да взема никой участие при разискванията.

Министър Н. Мушанов: Този, който е ржкоплѣскаль, да се намѣри и да се изпѣди от галерията.

А. Бояджиев (раб): От нашата група се ржкоплѣска, г. Мушанов. От галерията не е ржкоплѣскано.

С. Мошанов (д. сг): Не е вѣрно, от лѣвата галерия се ржкоплѣскаше. Тукъ не е митингъ.

Председателствуващ Н. Шопов: Има думата г. министърът на вътрешните работи, да отговори на питането на народния представител г. Петко Стоевъ.

Министър Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Никакъ не ме изненада фактът, че г. Петко Стоевъ по повод на едно питане, което е ограничено само за една ревизия, която се направи в редакцията на в. „Ехо“ на 10 септември, засѣга и други въпроси и ги поставя на една друга плоскост — въобще отношението на сегашната власт към печатните произведения на Работническата, или по-право на Комунистическата партия. Азъ мисля, че по-правилно бѣше да развие питането си така, както сте го направили. Защото, ако ли вие искате да Ви отговоря така широко на питането Ви, би трѣбвало да ми посочите броевете на в. „Работническо дѣло“ и всички други печатни произведения, за които говорите, за да мога да Ви отговоря съответно — не да голословя, а да Ви отговоря конкретно на всѣки въпросъ.

Нѣкой от мнозинството: Той не е знаелъ, че нѣкой от галерията ще му ржкоплѣска.

Министър Н. Мушанов: Азъ ще Ви отговоря за конфискуването на в. „Ехо“, но понеже обобщавате въпроса, ще кажа и азъ преди това нѣколко думи.

Известно е, г. г. народни представители, че Комунистическата партия в България съществува нелегално, защото се преследва от специалния законъ. Азъ имамъ случай два пъти да ви доказвамъ тукъ съ очевидни данни, които не се отрекоха даже от представителите на крайната лѣвица, че дейността, тактиката, идеологията на днешната, така наречена, Работническа партия, представена тукъ, не е освенъ тая на Комунистическата партия, и че тя е възприела всичките тезиси на Комунистическата партия. И азъ ви доказвахъ, че Работническата партия и по идеология, и по тактика, и по цели, не е нищо друго, освенъ прикритие на Комунистическата партия. Азъ нѣма да се връщамъ да привеждамъ отново тия данни на почитаемо народно представителство.

Какво е било поведението на бившата власт спрямо васъ, има кой да отговаря. Азъ отговарямъ днесъ като министър на вътрешните работи за отношението, което азъ имамъ спрямо Работническата партия и специално по въпроса за печатните ѝ произведения.

Г. г. народни представители! Не е за никого скрито — и вече много малко хора се учудват — откъде се взематъ тия срѣдства в такива размѣри, за да може една политическа партия, при нашите материални условия, да издържа толкова вестници и особено да поддържа тѣй широко една печатна пропаганда.

П. Стоевъ (раб): Тъзи срѣдства се взематъ отъ работниците.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля!

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Вие нѣмате идея колко нѣща се печататъ и разпространяватъ въ България, колко нѣщо има, което не е видно, което ние трѣбва да диримъ, за да докажемъ, че тѣхната дейностъ не е само онази, която става съ печатнитѣ имъ органи, но и онази, която става скрито съ печатнитѣ имъ произведения. Когато направихме обискъ въ тѣхната печатница, въ избата намѣрихме скрита купища и купища печатна литература за пропаганда. Онзи день ние въ Шуменъ свалихме единъ младежъ . . .

П. Стоевъ (раб): Той кѣде е сега?

Министъръ Н. Мушановъ: Ще ви кажа кѣде е — . . . въ когото намѣрихме единъ куфаръ, пълненъ съ такава литература за пропаганда, която нѣмате куража да дадете. Ние уловихме този младежъ, конфискувахме всички тия печатни произведения и правимъ разследване. Всѣки день органитѣ на властѣта намиратъ вашитѣ тайно разпространявани печатни произведения.

П. Стоевъ (раб): На Комунистическата партия.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля!

Министъръ Н. Мушановъ: Ето вчера излѣзе в. „Червено знаме“, пълненъ само съ отрова и злъчъ противъ всичко, което ние сѣмѣтаме свято въ една конституционна страна. Нѣма да ви чета всичко, което е писано въ него, защото съмъ ви чель много и знаете какво пишатъ. Но това е всѣкидневна печатна пропаганда, правена отъ Работническата партия.

Въ това отношение ние сме начисто и наясно. Какво искате отъ държавната властъ? Искате да ви даде гаранция на свободитѣ.

П. Стоевъ (раб): За идейна борба.

Министъръ Н. Мушановъ: Искате свобода за идейна борба. На кои отъ другитѣ партии е забранена идейната борба? Конфискуватъ ли се тѣхнатѣ печатни произведения? Нѣма ли критика въ всички вестници? Ние имаме и социалистически вестници имаме всѣкакви, които се поставятъ на идейна база. Тѣ проповѣдватъ идеи, противоположни на властѣта, но се стремятъ идейно да създадатъ въ хората убеждение, което ще ги напѣти въ тѣхнитѣ делове. Но всичко може да става легално и въ границитѣ на законитѣ. Кой ви преследва, ако вие вървите въ легалния пѣтъ? Вие самички казахте, че толкозъ и толкозъ броя отъ вашитѣ вестници, които изброихте, не сѣ конфискувани. Защо тѣхъ не конфискувахме? Ако желанието ние да не даваме възможностъ да излизатъ вашитѣ печатни произведения, би трѣбвало да ги запретимъ и да не допуснемъ никога да излизатъ. Вие сами казахте, съ статистиката, която ни четохте, колко броя сѣ излѣзли отъ единия, втория, третия, четвъртия вестникъ. Азъ ще ви кажа само за единъ вестникъ, за в. „Ехо“, защото за него съмъ се подготвилъ. Ако ставатъ конфискации, то ставатъ съгласно закона, който казва на нашата властъ, че не трѣбва да търпи комунистическа и болшевишка пропаганда, която всѣки день насѣква не само гражданитѣ, но, забележете, и трудовацитѣ, и войницитѣ, поварява всичко въ страната, за да се постигне нѣкаква социална революция.

П. Стоевъ (раб): (Възражава нѣщо)

В. Домузчиевъ (нац. л. о.): Бждете възпитани хора, не дейте прекъсва министра, оставете ни да го чуемъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Стоевъ. Ще пристѣпия къмъ прилагане на санкции спрямо васъ. Научете се къмъ редъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Петко Стоевъ! Когато вие приказвахте отъ тукъ, азъ Ви слушахъ. Слушайте ме сега вие. (Чете): „На 10 т. м. Дирекцията на полицията нареди да се направи обискъ въ редакциитѣ на вестницитѣ „Ехо“, „Погледъ“, „Жупелъ“ и „Вестникъ Романъ“ . . . — Въ този „Жупелъ“ единъ день азъ се видѣхъ като едно страшилище съ голѣми юмруци, и първи пѣтъ се видѣхъ толкова страшенъ въ страниитѣ на в. „Жупелъ“. (Смѣхъ)

П. Стоевъ (раб): „Жупелъ“ нелегаленъ ли е?

Министъръ Н. Мушановъ: „Жупелъ“, но ако се обърне противъ васъ този „Жупелъ“, тогава ще ви научи! (Смѣхъ всрѣтъ мнозинството) (Продължава да чете) „ . . . които се помѣщаватъ въ една канцелария, за да се установи какъ, по какъвъ начинъ и отъ кѣде се получаватъ материалитѣ за тия вестници, тѣй като на нѣколко пѣти дирекцията имаше сведения, че въ тия редакции, и предимно въ тая на в. „Ехо“, се получава нелегална литература, било отъ Русия, било отъ Българската комунистическа партия“. А тѣ (Сочи работницитѣ) не признаватъ, че в. „Ехо“ е комунистически. Нѣма да чета всичко това, което е заловено въ него день частната кореспонденция и резолюциитѣ, които сѣ изпратени. Ужъ в. „Ехо“ нѣма общо съ Работническата партия и Комунистическата партия, а кой изпраша всичкитѣ тия кореспонденции въ в. „Ехо“? Тѣй че вашия куражъ да казвате, че не сте имали нищо общо съ в. „Ехо“, че в. „Ехо“ е независимъ вестникъ — това сѣ приказки за тонковцитѣ.

А. Бояджиевъ (раб): На всички вестници пращаме резолюциитѣ.

Министъръ Н. Мушановъ: (Продължава да чете) „И действително, при тѣя обискъ между другитѣ книжа се намѣриха и следнитѣ, които потвърдиха тия сведения: „О работѣ блатскихъ компартий и красныхъ профсоюзовъ среди безработныхъ“. „Проблемы революционного кризиса и задачи секций Коминтерна“. Ние имаме законъ, който преследва такава литература.

К. Русиновъ (раб): Нали щѣхте да го махнете?

Министъръ Н. Мушановъ: Никога нѣма да махна защитата на държавата отъ болшевишката агитация. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството и сговориститѣ) Това нѣма да го бжде!

А. Бояджиевъ (раб): (Казва нѣщо)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Бояджиевъ! Пазете тишина!

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Бояджиевъ! Азъ искамъ да бжде куражъли да кажете: когато вървите въ легалния пѣтъ, съгласно законитѣ на страната, правила ли ви е нѣщо полицията? Но когато азъ желая да защита страната отъ болшевишката пропаганда, колкото вие да викаете, азъ нѣма да си промѣня пѣтя. Нали ясно и начисто си приказваме съ васъ?

А. Бояджиевъ (раб): Има си хасъ да не сме наясно!

Министъръ Н. Мушановъ: (Продължава да чете) „Освенъ това се намѣриха и две дописки, изпратени едната отъ политзатворницитѣ въ Варненския окръженъ затворъ, а другата отъ младежитѣ политзатворници въ Софийския централенъ затворъ и нѣколко дописки отъ мѣстнитѣ комитети на Работническата партия или на тѣхни представители, въ които съобщаватъ на редакцията на в. „Ехо“ какъ сѣ били проведени нѣкои отъ акциитѣ на Работническата партия.

„При даване нареждане за спиране разпространението на в. „Ехо“ — ето коя е истината, нѣма защо да се заблуждаваме — Дирекцията на полицията е имала предъ видъ само постановленията на закона за защита на държавата. Така, отъ 1 януарий до 21 септемврий т. г. отъ в. „Ехо“ сѣ излѣзли 197 броя. Дирекцията на полицията е наредила за спиране разпространението на 62 отъ тѣхъ. Отъ последнитѣ прокурорътъ при Софийския окръженъ сѣдъ е освободилъ 16 и иззелъ 46. Отъ последнитѣ сѣщиятѣ е инкриминиравъ по чл. 7 отъ з. з. д. — 35 броя; по чл. 19 — 4 броя; по чл. чл. 7 и 19 — 4 броя; по чл. чл. 6 и 7 — 2 броя и по чл. чл. 6 и 19 — 1 брой“.

А. Бояджиевъ (раб): А оправдателни присѣди колко има?

Министъръ Н. Мушановъ: 16 броя прокурорътъ е освободилъ.

А. Бояджиевъ (раб): Има присѣди оправдателни по нѣкои броеве.

Министъръ Н. Мушановъ: Оправдателни присѣди въ тѣзи два месеца не зная издадени.

П. Стоевъ (раб): Ще приказваме после.

Министъръ Н. Мушановъ: Тия броеве, които сѣ конфискувани, тѣ може-би сѣ отъ по-рано. Отъ два месеца азъ не зная да сѣ разглеждани.

Г-да! Защо отъ 197 броя конфискувахме само 62? Отъ удоволствие да конфискуваме ли? Че ако искаме да имаме това удоволствие, ще конфискуваме 197-тѣ броя. Ние го правимъ затуй, защото действително вие не знаете какво правите или, по-право, знаете що правите: вие работите противъ режима, установенъ отъ конституцията, а пъкъ наша длъжностъ е да го защитимъ. Недейте се перчи тукъ, да викате че ние, блоковитѣ партии, сме обещавахи свобода, а правимъ противното. Ние правимъ това, което сме обещахи.

П. Стоевъ (раб): Вѣтъръ!

Министъръ Н. Мушановъ: Никакъвъ вѣтъръ. Ние никога не сме обещавахи да правимъ туй, което вие искате. За какво се борите вие? За свобода на печата ли? Ако сте поклонници на онзи режимъ, който искате да тържествува — на режима на свободата — трѣбва да знаете, че въ вашата съветска република никаква свобода на мисълта, на свѣстѣта, на убежденията не съществува.

П. Напетовъ (раб): Най-много вестници има въ съветска Русия.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Н. Мушановъ: Най-много вестници може да има и въ България, но да нѣма нито единъ комунистически.

П. Напетовъ (раб): Вестниците въ Русия иматъ 27 милиона тиражъ. Тамъ има действително демократична власт на работниците и селяните.

С. Мошановъ (д. сг): Вестниците тамъ сѣ грамофонни плочи.

Министъръ Н. Мушановъ: Въ Русия вестниците може да иматъ и 165 милиона тиражъ, но тѣ сѣ вестници клиширани, както е клиширана свѣстѣта, както сѣ клиширани разбиранията на всички, които почитатъ болшевишка Русия. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Вие за какво се борите?

П. Напетовъ (раб): (Казва нѣщо)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Напетовъ, предупреждавамъ Ви да не прекъсвате.

Министъръ Н. Мушановъ: (Къмъ П. Напетовъ) Моля, оставете ме да развия мисълта си. — Вие срещу какво се борите? Срещу туй, че ние, бидейки друга власт, не вашата болшевишка, комунистическа, бидейки демократична власт, разбираме, че свободата на мисълта и на печатното слово трѣбва да се движи въ границитѣ на закона.

П. Напетовъ (раб): Вие не сте демократична власт, а диктатура.

Министъръ Н. Мушановъ: Какво искате вие? Вие казвате, че за онуй, което не уйдисва на насъ, сте преследвани. Че какво има въ Русия? Тамъ кой вестникъ може да пише противъ учредената въ Русия власт? Може ли да се допусне това тамъ? Защо мълчите? Отговорете, може ли туй да стане тамъ?

П. Напетовъ (раб): Тамъ нѣма противна класа срещу работниците и селяните.

Министъръ Н. Мушановъ: Слушайте да ви кажа и потрета. Азъ разбирамъ всѣки гражданинъ да има свобода на свѣстѣта, да желае свобода и благоденствие на народа, да говори за реформи, да критикува съществуващия режимъ, да създава каквито ще идеални постройки за бъдещето, но доколкото вие искате, не само у насъ, но вредъ въ свѣта днесъ, да компрометирате съществуващитѣ демократични институции и да ги рушите чрезъ вашитѣ действия, безъ да дадете нѣщо ново, това нѣма да го допуснемъ. Вие дгесъ не обичате свободата, за която плачете, защото по душа поддържате една доктрина, която отрича свободата.

П. Напетовъ (раб): Ние жертви даваме за свободата.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Н. Мушановъ: Вие, които се опълчвате срещу нашитѣ наредби, опълчвате се не защото обичате

свободата и искате да дадете повече свобода, а защото искате да рушите основитѣ на демокрацията. Тая работа е ясна и установена, за да не смѣтате, че съ вашитѣ викове тукъ и вашия фалшивъ патосъ за свободата, която отричате по душа, ние трѣбва да ви дадемъ тая свобода, като слободия, за да ни разрушавате. Вие искате да ви дадемъ кожа, за да ни прободете гърдитѣ. Нѣма да ви го дадемъ — недейте си прави илюзии, да сме на чисто. Ние не сме въ противоречие съ себе си или съ блоковата платформа. Ние сме казали, че ще се мѣчимъ да подобряваме. Ние искаме да се гарантира свободата на печата и свѣстѣта. Но докато има тия постановления въ закона, които не допускатъ никакви писания, които троятъ душата на българина и го подканватъ къмъ революционни движения, както оня день, напр., когато искахте да празнувате 23 септемврий въ Хасково, единъ, въ поменъ на 23 септемврий, казва: „Гответе се въ утрешния день за новъ 23 септемврий“...

Д. Икономовъ (раб): Всѣки детективъ може да капише това.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Икономовъ! Азъ мога да Ви увѣря, че моята работа не е да карамъ детективитѣ да ви правятъ пропаганда. И тая хубава! Азъ не съмъ идиотъ да ви правя пропаганда чрезъ детективитѣ си, да ги карамъ да пишатъ такива позиви. Това е много плитко.

Та искамъ да ви кажа, докато съществува чл. чл. 7 и 9 отъ закона за защита на държавата и докато нашето законодателство не позволява такива агитации чрезъ печатното слово, докато законътъ повелява, що всички болшевишки произведения, които идатъ отъ чужбина, да се смѣтатъ за непозволенни и да се конфискуватъ, иззематъ, дотогава азъ, който смѣтамъ, че служа на законния редъ въ страната, ще ги изземвамъ, ще ви преследвамъ и всичкитѣ ви печатни произведения ще конфискувамъ.

П. Напетовъ (раб): Вие преследвате не само Комунистическата партия, а цѣлата работническа класа и трудящитѣ се въ България. Така кажете.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Напетовъ! Ако тукъ сѣ работниците, които Вие не представлявате, защото по тезиситѣ, които ви четохъ, вие не ги представлявате, а идете само да правите тая пропаганда, постоянно да говорите, че всичко е лошо за васъ и да изразявате нѣкакво недоволство, за да правите агитации долу, срѣдъ маситѣ — това сѣ вашитѣ тезиси, които ви четохъ —...

П. Напетовъ (раб): Ние изразяваме страданието на работническата класа.

Министъръ Н. Мушановъ: Кажете ми за какво е преследвана работническата класа въ страната?

П. Напетовъ (раб): Преследватъ я съ щикове.

Министъръ Н. Мушановъ: Казахъ ви за стачкитѣ. Когато невинниятъ работникъ искаше да се бори само за своята заплата — единъ социаленъ конфликтъ, който ние искахме да уредимъ и властѣта взе мѣрkitѣ си навреме — вие го подтикнахте къмъ революционна дейностъ, компрометирахте стачкитѣ, пропаднаха икономическитѣ му интереси, изиграхте работника и му принесохте вреда вмѣсто полза.

П. Стоевъ (раб): Съ щикове гонихте стачкуващитѣ.

Министъръ Н. Мушановъ: Да, съ щикъ срещу ония, които действуватъ по революционния методъ, а не срещу работниците. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) И нещастие е, че въ Ямболъ падна единъ, който бѣше дошълъ отъ село.

Та, казвамъ, недейте говори, че се боримъ съ работническото. Работническото въ тия тежки дни, въ които живѣе България, създава тежкото си положение, днесъ повече иска да осигури залька си хлѣбъ, отколкото да служи на вашитѣ превземки, които сѣ превземки диктувани отъ чужда държава, но защо и съ какви срѣдства — не зная. Работническото, г-да, днесъ е повече загрижено за хлѣба си. Оня день, както казахъ, поради вашата тактика, фабрикантитѣ щѣха да затворятъ фабрикитѣ и да изпѣдятъ хиляди работници навънъ да гладуватъ. Това може да е желателно за вашитѣ революционни приноси, но не е въ интереса на работниците. Затова оставете вашитѣ пре-

вземки, които може да ви коствуват скъпо, когато искате да сте въ борба съ единъ режимъ, който знае какво прави. Оставете работниците, които не само не сж засегнати отъ управлението. Напротивъ — ние употребяваме всички усилия да защитимъ работника въ законната му борба за неговия хлѣбъ.

Азъ завършвамъ, г. г. народни прдставители. В. „Ехо“ е конфискуванъ, както виждате, по силата на закона, по постановление на прокурора. Докогато тѣй пишете, винаги ще бждатъ тѣзи сетници. Нѣма да ви оставимъ да правите тази нещастна пропаганда. И на тоя младежъ, когото оня день уловихме съ куфаръ да разнася печатната ви пропаганда, знаете ли произхождението му?

П. Стоевъ (раб): Отъ буржоазно семейство.

Министъръ Н. Мушановъ: Не е буржоазно: — Г. Икономовъ ме помоли онзи день да дамъ столове и азъ, нали съмъ демократъ, за да се отзова на искането да имате поне кжде да седите, дадохъ ви столове, а вие сте ги пренесли въ единъ новъ клубъ, който сте отворили. Нѣмалите столове да седите, и нали сме по-милостиви отъ васъ (Оживление всрѣдъ работниците), дадохме ви столове. Не ща да ви чета данни за последнитъ изтрѣбления, които направихте въ Грузия — такива безобразия, каквито свѣтътъ не помни.

Отъ работниците: Какви изтрѣбления?

Министъръ Н. Мушановъ: И какво мислите намираме? Много отъ вашитъ приятели младежи носятъ въ джобоветъ си препорѣжки отъ наши буржоазни депутати за назначаване на служба. И азъ обръщамъ вниманието на всички тукъ, за да разбератъ, че вие, за да проникнете навредъ, вършите тая подла дейность; карате младежи още въ крехката имъ възраст да се подхлъзватъ, да служатъ на комунизма, като влизатъ въ други партии; правите ги орждия за постигане на вашитъ цели. Има много почтени младежи, които сж се подхлъзнали по тая плъзгава почва. И азъ обръщамъ внимание на всички, че вие сте върни на въруюто си и прилагате тезиситъ, които ви се даватъ отъ Москва. И често пѣти човѣкъ действително се учудва, когато вижда докжде можете да проникнете чрезъ вашитъ методи. Е, г-да; властта ще се бори съ всички ваши похвати.

Нѣкой отъ работниците: И ще агитира за насъ.

Министъръ Н. Мушановъ: То е възможно. Виждате ли какъ се изказвате най-добре? Единствената ви цель е пропагандата. Отъ дневнитъ ви оставатъ по 3.000 л., за да живѣте, като по 6.000 или по 9.000 л. давате за партията, отъ които утре ще платите на тия, които вчера изключиха заради виковетъ имъ „убийци“. Всичко това е организирано само за пропаганда. Всичко, що вършите тукъ, не е за Парламента и за неговата работа, а за да правите пропаганда въ срѣдата на недоволнитъ, за да печелите адепти.

Г-да! При туй положение, когато ние всѣкидневно ви доказваме, че вие се движите по тезиситъ, които се командуватъ отъ Москва, разберете, че нѣма да се оставимъ и ще ви преследваме навредъ, кждето си покажете носа.

П. Стеевъ (раб): Това е демокрацията!

Министъръ Н. Мушановъ: Това е демокрацията, ама недейте да мислите, че тя е шантава. Минаха тѣзи времена — това трѣбва да се разбере. Демокрацията е, г-да, — това прилича на васъ, млади хора, да го усвоите — учение, което желае да създаде на човѣка въ сегашно време най-благоприятни условия за развитие материално, духовно и морално. Демокрацията е човѣшко съвършенство. Ние се стремимъ, при труднитъ обстоятелства, които животътъ създава, постепенно да повдигнемъ човѣка и материано, и духовно, и морално. Това е демокрацията. Въмѣсто да тържествува свободата и благоденствието, въ Русия тържествува бесилката и мизерията. Демокрацията може да гарантира нѣщо, което вашиятъ режимъ не може да гарантира. Ние не искаме да рискуваме свободата на хората, да ги направимъ добичета, за да имъ дадемъ хлѣбъ. (Възражения отъ работниците), нито пъкъ ще искаме да оставимъ човѣка свободенъ само да зяпа, а пъкъ да бжде гладенъ. Демокрацията е максимумъ свобода, максимумъ благосъстояние и ние се стремимъ при мѣжнитъ условия на живота да правимъ реформи, за да има благоденствие и да гарантираме свободитъ на човѣка. А вие унищожихте всички свободи, унищожихте онова, което е моралната

сжщность на човѣка, и го лъжете, че можете да му дадете хлѣбъ, което сжщо не направихте. И понеже чрезъ тази демокрация фактически може да се достигне повече свобода и повече благоденствие, ние ней ще служимъ, а срещу васъ съ всички законни срѣдства ще се боримъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Напетовъ (раб): Докато има 35 милиона безработни въ свѣта, нѣма да успѣете.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

С. Даскаловъ (з): Всѣки день, г. министри, Вие отговаряте на тѣхни питания! Не може да се работи така.

Министъръ Н. Мушановъ: Ами това е тѣхната пропаганда.

С. Василевъ (д. сг): Отъ тукъ тѣ най-добре агитиратъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стоевъ, за да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

П. Стоевъ (раб): Г. г. народни прдставители! Азъ не съмъ доволенъ, . . .

Отъ мнозинството: А-ха! Ще бждеш доволенъ!

П. Стоевъ (раб): . . . отъ отговора на г. министра, който оправдава конфискациитъ и терора надъ в. „Ехо“. Преди всичко той не каза нѣщо по задигнатитъ смѣтководни книжа отъ редакцията на в. „Ехо“.

Министъръ Н. Мушановъ: Не ги казахъ, защото Вие нѣмате въ питането си такава точка. Вѣрвамъ, че сж взети, но навѣрно тѣ сж взети, за да се провѣри откжде ви идатъ паритъ. Азъ приемамъ, че е така. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Напетовъ (раб): Сто пѣти досега полицията провѣрява това.

П. Стоевъ (раб): Не съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра още и затова, защото, аз да оправдае конфискациитъ и терора надъ трудовата преса, г. министрътъ се впусна надлъжъ и наширъ да обяснява, че въ страната имало болшевишка пропаганда. Вѣрно е, ние не отричаме, че въ страната има болшевишко настроение. Но поставя се въпросъ: какво нѣщо е това болшевишко движение? Това е историческото движение на маситъ за свобода противъ властта на господстващата класа. (Силни възражения отъ мнозинството и тропане по банкитъ)

А. Буковъ (з): Това не е отговоръ. Ти трѣбва да кажешъ доволенъ ли си или не си доволенъ отъ отговора на г. министра. Това кажи — нищо друго!

Б. Ецовъ (д): По-евтино нѣщо отъ хлѣба има ли въ България?

А. Бояджиевъ (раб): По-мизерни надници отъ тия, които се плащатъ на работниците въ България, никжде другаде нѣма.

П. Напетовъ (раб): По-гладенъ отъ българския народъ нѣма.

Р. Василевъ (д. сг): Я се вижъ какъвъ си охраненъ. Гладенъ! (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни) Азъ съмъ длъженъ да предупредя г. г. народнитъ представители отъ Работническата партия, да респектиратъ постановленията на правилника за вътрешния редъ, защото бурото на Камарата ще намѣри начини да ги обуздае и да ги накаже, когато нарушаватъ правилника.

Пристѣпваме къмъ дневния редъ: първо четене законопроекта за контролъ върху картелитъ и монополнитъ цени — продължение разискванията.

Споредъ правилника, ще иматъ думата г. д-ръ Бурилковъ, отъ името на Радикалната партия, и г. Димитъръ Нейковъ, отъ името на Социалдемократическата партия.

Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Димо Бурилковъ.

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Израстнали подъ режима на свободната

търговия, ние много мъчно можем да се помирим с онѣзи ограничения, които общественият живот ни налага. Смѣташе се, смѣта се още и до днесъ, че свободната търговия дава възможност за едно естествено, за едно леко, незабележимо регулиране ценитѣ на продуктитѣ, условията на пазара. При борбата между предприятията, онова, което е жизнеспособно, онова, което може да се поддаде на усъвършенствуване, онова, което може да поевтини продукта, което може да опрости производството си, то има шансове да успѣе, то става господарь на пазара, а се отстранява негодното, изчезва онова, което е скъпо и което дава долнокачествена стока. Смѣташе се до неотдавна, че, оставили тази свободна игра, това състезание, тази свободна конкуренция, ние можем да разчитаме на евтини продукти и на успѣхъ на народното стопанство. Обаче това свободно състезание, тази борба между предприятията не винаги води къмъ добри резултати. Днесъ обикновено се забелязва, че всѣко предприятие се стреми къмъ по-голямо производство, къмъ масово изхвърляне на произведения на пазара, и тогава настѣпва противоречието между предлагането и търсенето, между способността за производство, отъ една страна, и способността за купуване, за потребление на предлаганитѣ продукти, отъ друга. Тогава се явява икономическата криза, която е една катастрофа за стопанството.

Отъ друга страна, въпреки тия състезания, често пъти ние виждаме да господствуватъ нѣкои предприятия — което имъ дава възможност за прѣкомѣрни печалби. И затова въ всички времена е имало стремление за нормиране на продуктитѣ. Още въ миналото столѣтие много отъ продуктитѣ на пазара сѣ били нормирани. Когато се касае за нормировка на продукти, които сѣ еднакви, на които почти всички знаятъ ценитѣ и сѣ отъ масово потребление, тогава се възприематъ опредѣлени цени и се прокарватъ въ живота.

Въ известни предприятия отъ голѣма важностъ ние виждаме, наредъ съ свободната конкуренция, създаването на монополи, особено на държавнитѣ монополи. У насъ, както знаете, желѣзницитѣ, телеграфо-пощенското дѣло и пр. сѣ държавни монополи. Освенъ това много градски общини иматъ монополъ било освѣтлението, било транспорта — както, напр., Софийската община има трамваитѣ. И когато се говори за такива монополи, трѣбва да имаме предъ видъ, че монополнитѣ цени биватъ туряни въ известни рамки. Тѣ не могатъ да бѣдатъ прѣкомѣрно увеличавани по желанието на тия, които държатъ монополитѣ, защото опредѣлянето на ценитѣ зависи, отъ една страна, отъ производственитѣ разноси, а, отъ друга страна, отъ желанието на монополиста да получи максимална печалба. Но има случаи, при които, при всѣко надхвърляне, при всѣко увеличаване на цената се получава по-малка печалба. Затова всѣко предприятие търси най-изгодната цена, която би дала най-голямъ пласментъ и, следователно, най-голяма печалба.

Като говоря за държавнитѣ монополи, нека ви кажа, че тукъ, отъ тази лѣвица, когато говорятъ противъ монополитѣ, изтъкватъ тѣхнитѣ вредни страни, противъ които и ние се боримъ. И въ съветска Русия има държавенъ монополъ, само че този монополъ не е отъ рода на нашитѣ, които третиратъ всички граждани еднакво, а единъ монополъ, който държи смѣтка преди всичко за политическата и класова принадлежностъ на консоматора. Тамъ има едни дажби и едни цени за членоветѣ на Компартията, има други цени и други дажби за членоветѣ на професионалнитѣ съюзи, а, отъ трета страна, има още по-малки, и мизерни даже, дажби за гражданитѣ, стоящи вънъ отъ партията и професионалнитѣ съюзи. Държавнитѣ монополи въ демократическитѣ страни иматъ за целъ да дадатъ единъ продуктъ колкото се може по-евтинъ и по-достъпенъ за всички, на еднакви цени, а държавнитѣ монополи въ съветска Русия иматъ за целъ да облагодетелствуватъ една частъ отъ гражданитѣ въ вреда на друга.

И днесъ нашето стопанство се намира при едно смѣсено положение: отъ една страна, предприятия, които свободно се състезаватъ, отъ друга страна, частни монополи и, отъ трета страна, държавни монополи. У насъ картелитѣ се явиха, особено презъ последнитѣ години, подъ напора на кризата. Тѣ се образуваха и наложиха отъ интереситѣ на картелиранитѣ предприятия; защото нашитѣ индустриални предприятия, при своя голѣмъ капацитетъ, иматъ слабъ пазаръ; вложенитѣ въ тѣхъ капитали при свободната конкуренция рискуватъ да загинатъ и това имъ наложи едно картелиране на предприятията, за да запазятъ инвестиранитѣ капитали отъ разпиляване, отъ загиване. Отъ друга страна, при днешната криза пласментътъ на стокитѣ стана много затрудненъ. Даването

кредити на дребнитѣ търговци застрашава индустриалното производство. Поради това, че много отъ дребнитѣ търговци фалираха, станаха неплатежеспособни, и маса сръдства на самитѣ предприятия пропаднаха, наложи се сдружаването, съ целъ да се избѣгне тая загуба на предприятията.

Но това, което особено благоприятствува картелирането, това сѣ преди всичко еднороднитѣ продукти. Вие виждате, че картелитѣ у насъ, където ги има, произвеждатъ еднородни продукти; тамъ, където се произвеждатъ продукти отъ еднакво качество, тамъ има картелиране. Особено благоприятни условия за картелиране у насъ създава нашата митнишка тарифа. Тя дава едно голѣмо покровителство, като прави една голѣма разлика между цостемата цена на продукта и неговата възможна продажна цена у насъ. Тази именно тарифа е главниятъ стимулъ, главната причина за появяването на картелитѣ у насъ.

Въ време на този голѣмъ стремежъ къмъ картелиране, най-важното, най-сериозното сръдство, за да се намали вредното му влияние, бѣше намаляването на митата, които именно позволяваха да се взиматъ по-голямѣ печалби.

Когато говоримъ за картели, ние трѣбва да имаме предъ видъ, че тѣ иматъ най-разнообразенъ характеръ, за щото картелирането може да стане възъ основа на най-разнообразни интереси на предприятията. Въ едно предприятие има преди всичко въпросъ за снабдяване съ капиталъ, за плащане неговитѣ лихви, за размѣна на производството, за покупка на сурови материали, за ценитѣ, за пласмента, за работното време, и пр. и пр. Всѣки единъ отъ тѣзи интереси може да бѣде предметъ на сдружаване, на разбирателство съ други фирми, съ други предприятия. Обикновено въ основата на сдружаването се турятъ нѣколко отъ тия интереси, и се създаватъ договорни отношения между предприятията, за по-голямо и по-изгодно производство.

При това положение насъ не трѣбва да ни занимава думата „картелъ“, която у насъ е станала синонимъ на грабежъ, а трѣбва да ни занимава съдържанието ѝ: въ името на какво е съдружието, какво преследва, какво дава на народното стопанство, главно, какъ се отразява то върху консоматора. Въ България имаме картелиране върху нѣколко бази, на първо мѣсто — картелиране, което ограничава производството и дава възможностъ за единъ пласментъ, регулиранъ отъ самия картелъ.

Такова е дружеството съ ограничена отговорност „Пасмантерия“, което е основано отъ пасмантерийнитѣ фабрики за обща продажба на тѣхнитѣ произведения. Никой съдружникъ отъ това дружество не може да увеличава машинитѣ си за производство на стоки, предметъ на общата продажба, нито пъкъ да продава тия стоки другиму, освенъ на дружеството. По силата на този картелъ, сдруженитѣ въ него фабрики не могатъ да усъвършенствуватъ своитѣ машини, а това по насилственъ начинъ докарва застой въ самото производство. Съдружницитѣ нѣматъ право сѣщо така да изработватъ артикули и типове стоки, които имитиратъ или замѣстватъ тѣзи, които продава самото сдружение.

Такова сѣщо е дружеството съ ограничена отговорност „Централно бюро на българската желѣзна и телена индустрия“, което е основано отъ фабричитѣ: акционерно дружество „Балканъ“, Пловдивъ, акционерно дружество „Жици“, Русе, акционерно дружество „Верига“, Бургазъ, и акционерно дружество „Царъ Борисъ III“, Червенъ-брѣгъ, съ целъ — обща продажба на гвозден. Никоя отъ горнитѣ фабрики нѣма право да продава направо гвоздеи, а само чрезъ бюрото. Вие виждате, че картелътъ има форма на едно дружество съ ограничена отговорност за продажба на гвоздеи.

Изгодитѣ за сдруженитѣ въ тоя картелъ фабрики сѣ следнитѣ: избѣгва се конкуренцията, която дава за резултатъ тѣхното изтощаване и ослабване; избѣгватъ се отдѣлнитѣ разходи за реклами, патенти, комисиони и пр., и по тоя начинъ се стига до едно прѣко намаление на производственитѣ разноси, а оттамъ се създаватъ условия и за стабилизиране на ценитѣ, доколкото тѣ зависятъ отъ производственитѣ разноси, а даже и за тѣхното намаление. Продаването на кредитъ се ограничава и събирането на вземанията се осигурява, понеже бюрото следи за кредитоспособността на ангресиста-търговецъ. Най-после производството се координира напълно съ нуждитѣ на пазара — избѣгва се свръхпроизводството.

Картелътъ на пивофабрикантитѣ. Въ негъ ние виждаме единъ новъ елементъ — да се ангажира производството на бира да плаща разноситѣ, да плаща лихвитѣ на всички ония фабрики, които не работятъ. Съ договоръ отъ

3 април 1927 г. пивоварните фабрики в България — почти всички, освен две — съставиха сдружение за производство и пласиране на пивото. Вън от сдружението останаха само а. д. фабрика „Македония“ — София и пивоварната фабрика „Каменица“ — Пловдив.

На първите три фабрики — Братя Прошекови — София: Българско пивоварно дружество — Шумен — Русе и командитно дружество И. х. Славчев се възложи производството на пиво, а останалите, спират да произвеждат такова. Тия три фабрики-производителки съставиха о. о. дружество, което се задължава да направлява производството и пласирането на пивото. Фабрикантите-производители се задължават да отделият известна сума от индустриалната си печалба, която да внасят в дружеството и която се разпределя между всички фирми, подписали договора по процентното им участие в сдружението. Следователно, вие виждате, какъ, чрез това задължение се дават печалби и на ония фабрики, които вече не работят. Така се поскъпява един продукт на пазара.

Няма нужда да говорим за картела на захарните фабрики, защото ви е добре известен. И там имаме същото положение: от 5-те наши захарни фабрики, работят само две, а от полученото производство трябва да се дават приходи на всички фабрики, съгласно техния договор, според техните капитали.

Картелът на фабриките за гликоза. Там също така виждаме, че 5-те фабрики за гликоза се сдружават, образуват бюро за обща продажба и това бюро има единствено право да продава. От тия пет фабрики, работи само една — тая в Г. Ореховица, която дава всичкото производство на бюрото за обща продажба по коштуема цена, а печалбата от него се разпределя между всичките предприятия.

Най-после в някои картели ние виждаме едно разделение на райони за продажба. Това се отнася специално за картела на въглената киселина, която струва 8 л., а днес, след създаването на картела, струва, без акциза, 30 л. килограмът.

От приведените примери се вижда, че картелите нямат даже името картел. Това са обикновени дружества с ограничена отговорност, някои от тях са бюро за обща продажба, а други — акционерни дружества, обаче, действителността им има една цел: да могат чрез общото сдружение да си осигурят колкото се може по-големи печалби.

Пита се: кога едно предприятие, или едно сдружение от предприятия може да получи монополно положение? Защото, когато в законопроекта се говори за монополно предприятие, казва се, че едно предприятие, което вече може да командва на пазара, става монополно. Но това определение „което вече може да командва“ не е напълно разяснено. В германския закон се изисква сдружението да дава 90% от производството на пазара, което се консумира, за да се смисла, че имат монополно положение. У нас това не е установено. А трябва да има една норма за частта на производството, което дават картелираните се фабрики, за да може и картелната комисия да има една обективна основа, за да определи кога едно сдружение получава монополно положение на пазара.

Предложеният законопроект, макар да е наречен законопроект за картелите, обхваща всички сдружения, които имат тенденция, и които проявяват в живота тая тенденция, да получат монополно положение и да командват цените съобразно своите интереси. У нас няма тръстове, пък и разликата между тръстове и картели е, тъй да се каже, от гледище на общия интерес, не особена. Ако картелите при своето сдружаване дават възможност на всичко предприятие да запази своята свобода на вътрешна организация, на производство, на вътрешно управление в самата фабрика, при тръста имаме едно общо финансово, стопанско, търговско и фабрично ръководство — там, така да се каже, свободата на личността на отделните предприятия се заличава или загубва в общото управление на всичките предприятия от управлението на тръста.

Монополното предприятие може да се създаде чрез сливане — било доброволно под формата на едно общо акционерно дружество, било чрез насилствено сливане. И туй, което се говори тук за картела на лимонтузото, не е правилно. По отношение той артикул ние нямаме картел, тъй като една от фабриките отдавна изчезна, акциите и преминаха към другата фабрика и сега в България има една фабрика за лимонтузу. Тъй че по различни пътища, чрез различни средства може да се получи на пазара монополно положение и да се командват цените.

Какво влияние оказват картелите върху народното стопанство въобще? Когато има една стопанска криза, когато

има заплашване да изчезнат някои предприятия, тогава това сдружаване на фабрики има за цел да спаси някои от тях от разорение, да внесе стабилност, да намали разносните чрез това сдружаване. Това особено важи по отношение пласмента. При липсата на картел, всяка една от фабриките трябва да има свой търговски апарат, чрез който да може да пласира своите произведения и да конкурира на другите. Когато, обаче, има едно сдружаване, тогава вместо три или четири апарата за пласиране, има само един и по тоя начин се намаляват разносните в предприятието. Картелът би могъл чрез това намаляване разносните, чрез подобрене и рационализиране на предприятията да поевтини стоката. Обаче, при българските условия, това явление не е отбелязано. Въпреки възможностите, които се дават на сдружаванията за една по-голяма стабилност и за по-рационално производство, ние не виждаме добитите стоки да поевтиняват. И това е именно причината, която създава голямо негодуване в нашето общество. Главният обект на нашите картели е колкото се може по-голямата печалба за сметка на консоматора. А това при днешното спадане цените на всички сурови материали, които се получават от вън, при днешното обезценяване на продуктите на земеделското производство, неизбежно води към една голяма разлика между това, което се продава, и това, което се получава. И тая разлика е тъй голяма, че тя създаде това силно роптание против картелите в България. Роптанието е общо във всички сфери. То е всрѣд земеделците поради това, че ония материали, които те купуват за нуждите на своето производство, се продават на недостъпни за тях цени. То е общо така също и всрѣд търговците, защото и те се намръхиха поради картелите в едно положение, което ги връзва по-здраво и прави конкуренцията невъзможна. Само работниците биха могли да бъдат доволни, тъй като картелирането дава възможност да се стабилизира производството, да се избѣгне свръхпроизводството, да има едно положение на еднакво произвеждане и по тоя начин да може ангажираните в предприятието работници да бъдат сигурни за своята работа, и при по-голяма печалба да очакват по-голямо възнаграждение от страна на своя господар. Но, все пакъ, и те, като консоматори, са силно засегнати от картелирането и затова роптанието беше всеобщо. Всички партии у нас, даже и народната коалиция, искаха ограничаване на картелите. На всички партийни знамена беше написано: долу картелите. Въобще повикът против картелите беше всеобщ, всички партии го издигнаха не от демагогия, а от съзнание, че действително цените на стоките на пазара далеч надминават коштуемите разноси и една законна, прилична печалба.

При режима на монополните предприятия свободната конкуренция между отделните търговци вече изчезва и настъпва повече конкуренция между картелите, предлагащи различни продукти. Явява се стремжът, кой картел да привлече по-голяма част от купувателните средства на българския консоматор. При картелите виждаме едно ограничено число, твърде малък брой хора, които могат да командват на пазара и по този начин да стават господари на купувателните средства на консоматорите. Настъпва едно ново разпределение на обществените средства и по този начин се създават условия за едно голямо недоволство, криещо големи опасности.

Ето защо държавната власт не може да не реагира против тия картели, не може да не вземе мерки спрямо всички ония сдружения, които по един или друг начин искат да бъдат господари на нашия пазар и ко-свено да поддържат и да засилват недоволството въ-отношения български консоматор. Поради това този законопроект, който иска да регламентира картелите, отговаря на една настъпваща нужда.

Какви са мерките, които са предвидени в законопроекта за контрол върху картелите? Първата мярка е регистриране на картелите. Това е необходимо преди всичко за самите картелирани предприятия, за да може да се създаде между тях база за регулиране на правните им отношения. Но за нас не е толкова важно законопроектът да уреди частните отношения между картелираните фабрики и предприятия, колкото да се предвидят мерки против всички ония предприятия и сдружения, които имат монополно положение на пазара. Нека имаме още пред вид, че може да съществуват сдружения, които, без да бъдат регистрирани, могат да имат много голямо значение за стопанския живот на страната, могат да упражняват голям натиск и да оказват голямо влияние върху цените на разните стоки. Често пъти „честната дума“ между известни предприятия е по-силна, отколкото регистрацията на картелите. А има вече въ-

нашата страна картели, нѣкои отъ тѣхъ регистрирани, които си служатъ съ прийоми, позволяващи имъ дори да взематъ санкции по между си, безъ намѣсата на съда. Така напр. тайно картелиранитѣ предприятия могатъ да депозиратъ подписани отъ тѣхъ полици предъ едно друго лице, тъй да се каже арбитъръ, избранъ отъ тѣхъ, който, при нарушение на договора отъ едно предприятие, има право да взема санкции по отношение на това тайно картелирано предприятие.

Следователно, законопроектътъ ще обхване и трѣбва да обхване и негласнитѣ, тайнитѣ сдружавания — такъвъ е неговиятъ духъ и смисълъ.

Министъръ Г. Петровъ: И обхваща — чрезъ залога, който се иска.

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Всички тайно картелирани, или фактически картелирани предприятия, които не сж регистрирани, не сж обявени да бждатъ обхванати . . .

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): И азъ бихъ се намѣсилъ: законопроектътъ има още тоя смисълъ и значение — да предвардва образуването на бждещи картели. Днешнитѣ картели ги знаемъ, тѣ не сж страшни, но въ бждеще могатъ да дойдатъ много страшни. Така че смисълътъ на закона е превантивенъ — да предварди отъ възможността отъ нови картели, които могатъ да се явятъ — и явни, и тайни, естествено.

(Подпредседателътъ Никола Захариевъ заема председателското мѣсто)

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Заради това трѣбва да се вмъкне въ законопроекта една клауза, която да позволи обхващането на всѣко сдружение, явно или тайно, което иска да добие монополно положение.

По отношение картелната комисия и картелния съдъ, много се вече говори и нѣма да повтарямъ. Но явно е, че трѣбва и тукъ да се направи една коренна преценка на законопроекта, особено по състава на картелния съдъ. Нека ви кажа, че въ Америка съдопроизводството по трѣстоветѣ е повѣрено на обикновенитѣ съдилища. Нужно е въ картелния съдъ да бжде застъпенъ както съдийскиятъ, също и стопанскиятъ елементъ.

Има другъ единъ пунктъ, който така също трѣбва да привлече нашето внимание. Това е въпросътъ за публичността на дѣлата по картелитѣ. Въ една такава областъ, където се касае за голѣми материални интереси, наше общество, както знаете, е наклонно всѣки пжтъ да подозира, особено чиновницитѣ, и ако оставимъ дѣлата по картелитѣ да бждатъ въ тайна, ние ще дадемъ основания за тѣзи подозрения и ще подбиемъ цѣлия законъ. Необходимо е пълна публичност на всички регистрирвания, а така също и на дѣлата по картелитѣ.

По отношение наказателнитѣ мѣрки казъ се вече много. Азъ нѣма да се спирамъ на тѣхъ. Ще изтъкна, обаче, че най-главната причина, най-главното условие, както казахъ преди малко, което позволява у насъ, въ България, така скоро да се създаватъ картелитѣ и да повдигатъ ценитѣ, това е митническата тарифа. Затова и най-силното срдство противъ картелитѣ, това е именно една разумна, бихъ казалъ, една умѣстна митническа тарифа, която, като покровителствува нашата индустрия, да не позволява да се ограбва българскиятъ консоматоръ. Ето единъ фрапантенъ примѣръ: ако днесъ въ България лимонтозото се продава по 160 л. килограмътъ на едро, при костюема цена отъ 60—65 л., която е цената франко българско пристанище, какво ни струва да намалимъ митото на 25—30 л.? Тогава цената отъ 160 л. ще падне на 80 л. Явно е, че митническата тарифа именно е едно могъщо срдство, което ни дава възможностъ, отъ една страна, разумно да насърчаваме нашата индустрия, а отъ друга страна — да не ѝ позволяваме да преминава известни граници.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ами каква цена иматъ макаритѣ?!

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Азъ вземамъ само единъ примѣръ, за да илюстрирамъ мисълта си, че ние, наредъ съ другитѣ наказателни срдства, имаме едно най-могъщо такова, което даже само е въ състояние да даде всички очаквани резултати.

И, най-сетне, искамъ да обърна вниманието на г. г. народнитѣ представители, че и най-добритѣ закони, които се изработватъ, струватъ толкова, колкото струва тѣхниятъ приложителъ. Въ Америка следъ дълги борби съ карте-

литѣ, следъ редъ законодателни актове, не се получиха никакви резултати. И въ единъ рапортъ до Обществото на народитѣ проф. Paul de Rousiers, като говори за трѣстоветѣ и картелитѣ и за тѣхната еволюция, казва следното за американския опитъ, който има значение и за насъ: (Чете)

„Любопитно е да се констатира, че най-известнитѣ и най-важнитѣ употребени за зло монополи, които съществуватъ въ Американскитѣ съединени щати, не се създадоха поради наложена отъ техническитѣ условия на производството концентрация или отъ икономическитѣ условия на разпредѣлението, но тѣ се дължеха на неизпълнение на дълга си отъ страна на обществената властъ, било че ти по заблудение пренебрегна да извършва надзора, който ѝ се пада било че нейнитѣ представители употребиха авторитета си за лични интереси.

Любопитно е така също да се констатира че законитѣ противъ трѣстоветѣ не премахнаха злоупотребленията до деня, въ който концентриранитѣ индустрии се намѣриха предъ представители на обществената властъ достатъчно въоръжени, за да защищаватъ общия интересъ и решени да го бранятъ.

Любопитно е най-после да се констатира, че днешнитѣ трѣстоветѣ въ Североамериканскитѣ съединени щати съвсемъ не сж монополи; че тѣ нѣматъ за целъ да господаруватъ на пазара; съ една дума, че характерътъ имъ е дълбоко измѣненъ“.

Какво показва това? Че само когато властта се е явила предъ тѣхъ съ всичката си мощъ и готовностъ да защити общитѣ интереси, трѣстоветѣ сж престанали да бждатъ срдство за експлоатация и сж тръгнали въ други по-нормални пжтища на дейностъ. Следователно, и ние, които създаваме този законъ, който отговаряме на една нужда, които изпълняваме едно обещание, тържествено дадено въ манифести преди изборитѣ, имаме съзнанието, че даваме тоя законъ, за да го приложимъ въ полза на консоматоритѣ, тъй като ние поехме тържествено ангажментъ и дадохме дума да го изпълнимъ. Нека този стопански законопроектъ у насъ бжде началото на по-бърза работа въ стопанската областъ и нека се внесатъ редица подобни стопански законопроекти, за да можемъ въ по-кратко време да изпълнимъ тържествено поетото обещание и да успокоимъ разтревожената, бихъ казалъ, разбунтуваната народна душа. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството и отъ нѣкои сговористи).

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Нейковъ.

Д. Нейковъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съ законопроекта за контрола върху картелитѣ предъ Народното събрание се слага за разглеждане една важна и голѣма проблема. Това е проблемата за ценитѣ на стокитѣ, особено на тия отъ масово употребление, и за възможността на населението да купува тия стоки, за да може да живѣе. Тази проблема напоследъкъ става толкова по-актуелна, колкото повече стопанската криза у насъ се разширява и задълбочава и все повече не дава възможностъ на широкитѣ работни маси отъ села и градове да живѣятъ сносно. Вие всички, г. г. народни представители, сте имали случай въ миналото, пжкъ и сега да се движите между тия народни маси въ градоветѣ и селата и не сте могли да не забележите, че отъ войната насамъ българското население е изложено на единъ процесъ, кога по-бързо, кога по-бавенъ, на обедняване. Този процесъ на обедняване особено се засили въ последнитѣ нѣколко години, откато ценитѣ на земеделскитѣ произведения паднаха силно, или, като се казва, катастрофално.

Животътъ на населението, г. г. народни представители, се е омѣчилъ дотамъ, че нѣма да съборкаме, ако кажемъ, че днесъ машината сж хората въ България които се чувствуватъ задоволени и, което е най-важно, що годе обезпечени за утрешния день. Напротивъ, голѣмото мнозинство отъ народа тъне и все повече затъва въ беднотия и е несигурно въ прехраната си.

А. Наумовъ (раб): Съ подкрепата на социалъ-фашиститѣ тъне въ мизерия.

Д. Нейковъ (с. д): Това ли само знаешъ? Друго нѣщо не знаешъ ли?

А. Наумовъ (раб): Знамъ.

Д. Нейковъ (с. д): Това го има въ в. „Ехо“ — нали? Нѣмашъ кабахатъ. Ти не знаешъ нищо повече отъ онова, което лише в. „Ехо“. Тебъ не ти е позволено да знаешъ повече отъ онова, което има въ в. „Ехо“ . . .

Б. Кръстевъ (раб): Колкото единъ работникъ знае.

Д. Нейковъ (с. д): ... защото, ако знаешъ повече, ти ще бъдешъ обявенъ за ликвидаторъ и ще бъдешъ махнатъ.

А. Наумовъ (раб): (Възразява нѣщо)

Д. Нейковъ (с. д): Толкова трѣбва да знаешъ, повече не можешъ. Тѣй трѣбва да приказвашъ. Като си дошелъ тукъ, предварително си се отказалъ отъ убежденията си, отъ съвѣстта си — отъ всичко човѣшко, и ще дрънкашъ само това, което сѣ ти заповѣдали.

(Оживени пререкания между Коста Лулчевъ и Асенъ Бояджиевъ и други работници)

К. Лулчевъ (с. д): Вие се продадохте на фашистите. Вие сте комуналь-фашисти!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г-да!

Д. Нейковъ (с. д): Детективитѣ не могатъ да вършатъ нищо друго, освенъ своята детективска роль.

А. Бояджиевъ (раб): Да, да! Точно туй, което вие вършите!

Д. Нейковъ (с. д): Вие да мълчите, защото Вие сте изобличенъ като предателъ на Работническата класа.

А. Бояджиевъ (раб): Вие ли?!

Д. Нейковъ (с. д): Вие трѣбва да отговаряте предъ българското работничество за единъ докладъ, който сте предали на българската полиция. Затуй Вие сте детективъ, и нѣмате думата. (Възражения отъ работниците)

А. Бояджиевъ (раб): Това е мръсна клевета.

Д. Нейковъ (с. д): Вие служите на буржоазията. (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, нѣмате думата, г. Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Това трѣбва да го докажете; иначе го е мръсна клевета.

Д. Нейковъ (с. д): Не е клевета: то се изнесе въ ваше организационно събрание. Каза Ви се тамъ, че сте били детективъ на полицията.

А. Бояджиевъ (раб): (Възразява)

Д. Нейковъ (с. д): И не само Вие сте детективъ, а още нѣколко души измежду васъ. (Възражения отъ работниците. Пререкания между К. Лулчевъ, отъ една страна, и К. Русиновъ и други отъ работниците, отъ друга страна)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Д. Нейковъ (с. д): (Къмъ А. Бояджиевъ) Вие не може да бъдете водачъ, защото Вие сте изобличени. Изобличава ви Клиначаровъ, старъ комунистъ въ България.

А. Бояджиевъ (раб): (Казва нѣщо)

Д. Нейковъ (с. д): Какъ, Клиначаровъ ли не е комунистъ? Вие можете да бъдете само ибрикия на Клиначаровъ. Той е старъ съратникъ на дѣдо Благоевъ. (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Къмъ А. Бояджиевъ) Предупреждавамъ Ви, че ако втори пътъ започнете да прекъсвате, ще предложа да бъдете изключенъ.

А. Бояджиевъ (раб): Г. Нейковъ хвърли обвинение; той пръвъ предизвика.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, нѣмате думата!

Т. Бончевъ (д. сг): Г. председателю! Станахме клубъ на Комунистическата партия. Всѣки день скандали ни правятъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля!

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ слушахъ въ разстояние на повече отъ 10 дни всички г. г. народни представители отъ най-различнитѣ политически партии въ Народното събрание, включително и комунистите, по въпроса за картелитѣ, безъ да се обади, не само азъ, но кой и да е отъ нашата парламентарна група, съ целъ да смутя спокойнитѣ дебати въ Народното събрание и спокойствието, което народното представителство дължи, особено къмъ голѣмитѣ въпроси, какъвто е въпросътъ за картелитѣ и за монополнитѣ цени.

А. Кантарджиевъ (д): За тѣхъ (Сочи работниците) нѣма голѣми въпроси. Тѣ сѣ дошли тукъ само да провокиратъ. Какви голѣми въпроси!

Д. Нейковъ (с. д): Щомъ провокиратъ, провокаторитѣ ще получатъ своето. Тѣ ще знаятъ, че нѣма хора тукъ, въ Народното събрание, особено отъ нашата парламентарна група, които да не знаятъ и да не познаватъ особената роль не само на тия (Сочи работниците), но на тѣхнитѣ учители, които преди 10 години седѣха тукъ, въ лицето на Георги Димитровци на Василъ Коларовци, които, като тѣхъ, всѣкидневно приказваха за убийства, за насилия, за народни сѣдилища, за кръвь, за обесвания, за изтърбушвания. (Възражения отъ работниците), но когато дойдѣ моментътъ за борби въ Народното събрание, или на улицитѣ, най-подло дезертираха и оставиха своитѣ хора да бъдатъ убивани. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работниците)

А. Бояджиевъ (раб): Това е подла клевета! (Глъчка)

Д. Нейковъ (с. д): Това е истината, която вие не може да отречете. И вие нѣма да паднете по-долу отъ вашитѣ учители. Така ще постъпите и вие. И вие сте предатели. (Възражения отъ работниците. Пререкания между К. Лулчевъ и К. Русиновъ. Голѣма глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. г. квесторитѣ да въдворятъ реда. (Квесторъ Гашевски приканва спорещитѣ къмъ редъ)

А. Бояджиевъ (раб): (Къмъ Д. Нейковъ) Млъкнете Вие!

Д. Нейковъ (с. д): Ще се налочите на кръвь! Я си вижте физиономитѣ! На съвеститѣ ви тежатъ голѣми грѣхове!

А. Бояджиевъ (раб): Той ни провокира, г. председателю! (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Вие постоянно провокирате Парламента — не оставяте хората да говорятъ. Правя Ви последно предупреждение.

К. Лулчевъ (с. д): (Къмъ К. Русиновъ) По-голѣмъ мръсникъ отъ тебе нѣма! (Нѣкой отъ сговориститѣ ржкоплѣска)

К. Русиновъ (раб): (Възразява)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Лулчевъ! Г. Русиновъ! Пазете тишина! Говорете, г. Нейковъ!

К. Лулчевъ (с. д): Азъ пазя тишина.

А. Кантарджиевъ (д): Той (Сочи К. Русиновъ) живѣе на чуждѣ грѣбъ, и затова си е хвърлилъ расото. 20 години е служилъ на Бога, а сега върши подлост. Продадена съвѣстъ! За да отиде да следва въ Берлинъ на чужда смѣтка, си е хвърлилъ расото. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да! Продължете, г. Нейковъ.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Само така, казахъ, може да се обясни онова недоволство, ония протести, които отъ день на день се засилватъ, отстрана на населението въ градоветѣ и, особено, въ селата, протести известни и на г. г. народнитѣ представители, изпратени имъ било направо, било въ редакциитѣ на партийнитѣ и ежедневни вестници.

Г. г. народни представители! Политическата промѣна, която стана презъ м. юний т. г., внесе наистина едно успокоение у нашето население. Не бива, обаче, да се приписватъ, да си затваряте очитѣ по-нататкъ и да смѣтате, че съ факта на политическата промѣна нашата страна се

е успокоила и омиротворила, и че всичко онова, отъ което има нужда населението, се е дало вече. Гръшатъ и ще гръшатъ много ония отъ г. г. народнитъ представители, особено тия отъ болшинството, които носятъ по-голъма отговорностъ.

А. Кантарджиевъ (д): Еднаква.

Д. Нейковъ (с. д): ... за тежкото положение на страната и за роптанията и недоволството на населението, ако мислятъ, че станалата промѣна презъ м. юний е панацеята, която ще излѣкува всички наболѣли рани въ нашия политически, особено въ нашия стопански животъ. Необходимо е крайно е необходимо, щото политическата промѣна да бѣде последвана, и то бързо, отъ радикални, енергични и ефикасни промѣни въ стопанския животъ на нашата страна, чрезъ едни реформи, които наистина целятъ да облекчатъ положението на страдащото и все повече обедняващо и осиромашаващо българско население.

Г. г. народни представители! Правя тази констатация отъ името на нашата парламентарна група, не за да дразня вашитъ партийни чувства, не за да обиждамъ когото и да е, не — както се казва — да човъркамъ и безъ туй твърде болнитъ рани. Правя го, за да напомяна още веднѣжъ, че народното представителство, особено болшинството, е длъжно най-после да мине отъ областта на обещанията, отъ областта на думитъ къмъ решителнитъ и енергични дѣла. Това го иска народътъ, това го заповѣдва народътъ! И ако вие избѣгнете по една или друга причина да се притечете, катъ добъръ лѣкаръ, за да излѣкувате болнитъ рани на народа, бѣдете увѣрени, че въ най-скоро време ние ще обидимъ тѣхъ, като то сме били преди 21 юний, а може би нашата страна да отскочи и много по-назадъ.

Г. г. народни представители! Предъ насъ е сложенъ на разглеждане законопроектътъ за контролъ върху картелитъ и монополнитъ цени. По този поводъ въ Народното събрание отъ различнитъ групи се казаха различни мнения. Само по себе си следваше, г. г. народнитъ представители да се докоснатъ до много важни стопански въпроси, които засѣгатъ близки и интимни интереси и настроения на населението въ градоветъ и селата. За голѣмо съжаление, тукъ се изказа и мнението, че стопанскитъ въпроси били голѣми, че тѣ били сложни и мъжни, че на Парламента едва ли би могло да се удаде да ги разгледа, още по-малко — да ги разреши, защото тѣ били комплицирани, били свързани съ интереситъ на тогава или оногава и че имало опасностъ, ако се докоснемъ до тѣхъ, да спремъ нормалното стопанско развитие на нашата страна.

Г. г. народни представители! Вѣрно е, че стопанскитъ проблеми сѫ сложни. Колкото е вѣрно това, толкова по-вѣрно е, обаче, и другото, че е дошло време народното представителство сериозно, съ нужното внимание и съ твърда воля, да поеме тия стопански проблеми, особено ония отъ тѣхъ, които засѣгатъ по-отблизо населението, и да имъ даде най-после онова разрешение, което то, като болшинство, смѣта, че може да се даде, и да каже, че по-нататкъ вече нищо не може да се даде или много малко може да се даде. По поводъ дебатитъ по законопроекта, тукъ се говори твърде много за причинитъ на стопанската криза, за сѣщността на картелитъ, за причинитъ, които извикватъ на животъ картелитъ и другитъ монополни сдружения — въобще повдигнаха се много интересни въпроси, по които се изказаха и различни мнения. Всичко това е добре, защото трѣбва да бѣде уясненъ въпросътъ. Но мене ми се струва, че ние не сме освободени още отъ дълга си и при второто четене, особено при разглеждането на законопроекта въ съответната комисия, да внесемъ още по-голъма яснота по най-голъмия въпросъ, който смущава днесъ не само българския народъ, а смущава цѣлитъ свѣтъ. Това е въпросътъ за стопанската криза, за нейнитъ причини. Този въпросъ ние не можемъ да отменимъ съ мълчание, съ недомлъвки или съ опитъ да маневрираме между труда и капитала, както единъ отъ представителитъ на болшинството се опита да направи.

Г. г. народни представители! Всепризнатъ фактъ отъ всинца ми е, че днесъ свѣтътъ се търси отъ голѣма стопанска криза, че тая криза е всестранна и всеобща. Тя е всестранна затова, защото засѣга всички отрасли на стопанския животъ — и земледѣлие, и търговия, и индустрия, и транспортъ, и финанси и всички други отрасли. Тя е всестранна още затова, защото засѣга изобщо жителитъ, включително и българскитъ жители, и като концесоматори, и като производители, и като данъкоплатци, и въобще като глави на семейства и като ръководители на дадено стопанство въ градоветъ или въ селата. Стопанската криза е всеобща, тя засѣга всички държави, безъ разлика на победени и победители.

Обаждатъ се отъ работницитъ: Съ изключение на Съветския съюзъ. Въ Русия нѣма криза.

Д. Нейковъ (с. д): Азъ ще говоря и за Русия. Вие казвате, че тамъ нѣма криза? Криза има въ вашитъ глави, за да не виждате кризата въ Русия. Въ Русия има по-голъма криза отколкото всѣкъде другаде. Нѣма другъ народъ въ свѣта днесъ, който да страда тъй много, който да гладува тъй много, който да мизерствува така много, както рускиятъ народъ.

А. Бояджиевъ (раб): (Къмъ мнозинството) Ръкоплъскайте му.

М. Дочевъ (д. сг): Това, което казва, е ноторно.

Д. Нейковъ (с. д): Вие въ вашитъ вестници постоянно твърдите, че въ Русия нѣма безработица.

А. Бояджиевъ (раб): Нѣма.

Д. Нейковъ (с. д): Това е една лъжа.

А. Бояджиевъ (раб): Ти лъжешъ.

Д. Нейковъ (с. д): Това е една безсрамна комунистическа лъжа.

Въ 1929 г. въ Русия е имало 1.600.000 безработни.

А. Бояджиевъ (раб): А въ настоящия моментъ нѣма.

Д. Нейковъ (с. д): Въ 1930 г. въ Русия е имало 1.360.000 безработни.

М. Дочевъ (д. сг): И то само регистрирани.

Д. Нейковъ (с. д): Презъ 1928 г. Русия сѣщо е сграздала отъ безработица. Откажете ли това?

А. Бояджиевъ (раб): Сега нѣма безработица въ Русия.

Д. Нейковъ (с. д): Азъ Ви говоря не само за сега. Обаче вие отъ десетъ години въ България разправяте, че въ Русия е рай, че тамъ нѣма стопанска криза, че тамъ нѣма безработица, ...

А. Бояджиевъ (раб): Нѣма.

Д. Нейковъ (с. д): ... а сега казвате, че въ този моментъ нѣма безработица. Миналата, 1930 г. вие разправяхте, че въ Русия нѣма безработица, въ 1929 г. и въ 1928 г. сѣщо разправяхте, че нѣма безработица.

А. Бояджиевъ (раб): Това е истината, че въ Русия нѣма безработица.

Д. Нейковъ (с. д): Въ Русия има страшенъ трудъ на крепостници, въ Русия има египетски трудъ.

А. Бояджиевъ (раб): Лъжа, лъжа! Безподобна социалистическа лъжа!

Д. Нейковъ (с. д): Тамъ хората работятъ, подобно на робитъ и крепостницитъ, подъ страха на законитъ, на камшика и на най-жестоката проява на човѣка — който се откаже да слуша, да се подчинява на тираническата съветска властъ, той бива лишенъ отъ картата за продоволствие, той бива въ селото откулакизиранъ, неговата педя земя се взема и той се хвърля заедно съ семейството му на улицата (Възражения отъ работницитъ), за да бѣде изложенъ на гладъ, на мизерия, на смъртъ. Това е положението въ Русия. Престанете да лъжете, ...

А. Бояджиевъ (раб): Лъжешъ, лъжешъ!

Д. Нейковъ (с. д): ... престанете да демомонструвате, защото и за Русия не знаете нищо, както и за България знаете много да лъжете. (Възражения отъ работницитъ)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. да! (Глъчка. Народнитъ представители Димитъръ Икономовъ и Василь Домузчиевъ прерѣкватъ)

Моля, г. Икономовъ, нѣмате думата!

Д. Икономовъ (раб): Съ позволение на оратора, искамъ да задамъ единъ въпросъ.

Председателстващ Н. Захариев: Нямате думата.

Д. Икономов (раб): Единът въпрос искам да задамъ.

Д. Нейков (с. д): Ако председателството разрешава и ако г. г. народните представители сж съгласни, азъ нѣмамъ нищо противъ да зададете въпроса и азъ да Ви отговоря на него. При спокойствие и при толерантностъ да се слушаме и да не вдигаме циганска топурдия — заповѣдайте, азъ съмъ съгласенъ да зададете въпросъ. Азъ не бѣгамъ отъ свѣтлина, азъ не бѣгамъ отъ възможностъ да се изясни въпросътъ. Но вие се научете да слушате, когато хората говорятъ. Вие не слушате. (Възразжения отъ работниците)

Д. Икономов (раб): (Казва нѣщо)

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Моля Ви се, г. Икономовъ, нямате думата. Г. Нейковъ! Поворете по предмета.

А. Кантарджиев (д): Това сж хора съклапи на очите си, които сж научили известни фрази. Или ще приложите правилника, г. председателю, или ние ще ги изхвърлимъ навънъ.

Д. Нейков (с. д): Г. председателю и г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че съмъ въ своята тема. Разглеждайки въпроса за картелитъ въ България, за картелитъ въ свѣта и въпроса за свѣтовната, всеобща и все-странна криза, азъ съмъ въ темата си когато засѣгамъ положението еднакво въ България и въ другитъ европейски държави, включително и въ Съвета Русия.

А. Бояджиев (раб): Нѣма да Ви дадемъ да поворите за Русия!

Отъ мнозинството: А-а-а!

Д. Нейков (с. д): Но тѣ нѣматъ право да апострофиратъ хамалски.

Председателстващ Н. Захариев: Г. г. народни представители! Г. Бояджиевъ обръща Парламента на трибуна на своята партия. Той не оставя Парламента да работи. Понеже прави постоянно прекъсвания, предлагамъ, г. Бояджиевъ да бѣде изключенъ за некоректно държане за три заседания.

Има думата г. Бояджиевъ за лично обяснение.

А. Бояджиев (раб): Г. Нейковъ систематически про-вокира цѣлата наша група и хвърли една клевета по мой адресъ. Ние не можемъ да го оставимъ да плещи тукъ.

Председателстващ Н. Захариев: Които г. г. народни представители сж съгласни, г. Бояджиевъ да бѣде изключенъ за три заседания, моля, да вдигнатъ рѣка. Мно-зинство. Събранието приема.

Моля г. г. квесторитъ да го поканятъ да напустне залата.

А. Бояджиев (раб): Единенъ фронтъ! (Тръгва да из-лиза отъ залата)

Д. Нейков (с. д): Оставете го, не го изключвайте! Ча-кай, чакай, приятелю! Азъ те предупреждавахъ толкова пѣти. Не бѣгай!

А. Бояджиев (раб): Телякъ! Провокаторъ! (Излиза отъ залата)

Д. Нейков (с. д): Така, така, тѣсно ще ви стане тукъ. За Русия ще приказваме, но ще приказваме съ данни, съ факти нарѣка, а не съ хамалски епитети. Че кого вие не сте оскърбили, кого не сте нарекли убиецъ, кого не сте нарекли предателъ, кого не сте нарекли мръсникъ? И се оплаквате! (Възразжения отъ работниците)

Р. Рангеловъ (раб): (Възразява нѣщо)

Д. Нейков (с. д): Мълчи бе, хлапеще, боятъ ти е ма-лъкъ! Не ви е срамъ! Намѣрили сте село безъ кучета, тръгнали сте безъ тояга. (Силни възразения отъ работ-ниците)

Р. Рангеловъ (раб): Работническата класа ви е отрекла и народътъ ви е отрекълъ.

Д. Нейковъ (с. д): Ще се разправимъ съ васъ, ще ви демаскираме напълно, като изнесемъ действителното, фак-тическото положение въ Русия и вашата предателска роля въ България. (Възразжения отъ работниците продъл-жаватъ)

Г. г. народни представители! Азъ казахъ, че стопанската криза е всеобща, тя засѣга всички държави — и държа-витъ победители, и държавитъ победени. Трѣбваше да дойде последната остра стопанска криза въ Англия; още по-рано, преди нѣколко месеца, трѣбваше да настѣпи го-лѣмата криза въ Америка, която отъ вси страни се сочеше като най-здравата, като най-солидната съ своя стопански животъ, съ своята стабилна монета, съ своето положение на кредиторка на всички европейски държави — трѣбваше, казвамъ, да дойде кризата въ тия две голѣми свѣтовни страни, каквито сж Англия и Америка, за да рухне леген-дата, че кризата ходѣла само въ победенитъ страни, т. е. по ония страни, които плащатъ репарации. Кризата, както виждате, спохважда България, която плаща репарации; тя е добра постенка на Югославия и на Ромъния, които по-лучаватъ репарации, а напоследъкъ, като виждате, тя по-сещава и най-голѣмитъ, най-богатитъ и най-подчертанитъ като победители въ свѣтовната война държави. И Аме-рика и Англия.

Ж. Маджаровъ (з): Където Макдоналдъ е министъръ-председателъ.

Д. Нейковъ (с. д): Г. Маджаровъ! Съ кризата днесъ се борятъ и капиталиститъ въ Америка и социалиститъ лейбъриститъ въ Англия, и болшевикитъ въ Русия, и ре-публиканцитъ въ Германия, и фашиститъ въ Италия, а това потвърждава моята мисль, че кризата е всеобща, и че нейнитъ корени сж нѣкъде другаде, по-дълбоко, неза-висимо отъ формата на управление — републиканска, фа-шистка, белшевишка, американска, европейска и т. н.; че коренитъ на кризата се криятъ нѣкъде другаде, което ние социалдемократитъ отдавна сочимъ, а именно въ систе-мата и начина на производството: въ това, какво се произ-вежда, защо се произвежда, какъ се произвежда и какъ се разпредѣля и потрѣблява. Коренитъ на кризата сж въ днеш-ната капиталистическа стопанска система.

Г. г. народни представители! Азъ много съжалявамъ, че времето напредна и не бихъ могълъ да се спра повече, за да охарактеризирамъ тая капиталистическа стопанска система и да посоча по-подробно какъ тя се явява като основа, като причина, като изворъ на кризата, която бу-шува въ цѣлия свѣтъ. Не мога, обаче, да не ви дамъ на-бѣрже поне нѣкои характерни белези. — Вие ме предиз-викахте, г. Маджаровъ, да говоря по този въпросъ — на днешната капиталистическа система, при която управлява и Макдоналдъ, при която управлява Ленинъ, при която управлява и неговиятъ замѣстникъ Сталинъ. Защото и при Непа, и въ 1929 г. и въ 1930 г. въ Русия нѣма нищо друго, освенъ стоково, парично производство, каквото има въ цѣлия свѣтъ. Следователно, и Русия, както и Англия, както и други държави не можеха да не бѣдатъ засегнати дъл-боко отъ стопанската криза. Онова, което най-много ха-рактеризира днешното капиталистическо стопанство, е, че то е стоково, че днесъ се произвеждатъ не блага, не пред-мети за задоволяване нуждитъ на хората, а стоки, отъ продажбата на които капиталиститъ-производители или капиталиститъ-търговци или банкери трѣбва непременно да спечелятъ. Печалбата е основата, е основниятъ ка-мѣкъ, върху който се гради и издига съвременната капи-талистическа система, капиталистическото производство.

Ж. Маджаровъ (з): Не и земеделското производство, обаче.

Д. Нейковъ (с. д): Г. Маджаровъ, откривате ми една много хубава скоба. Не бихъ избѣгналъ да Ви говоря и за кризата въ земеделскитъ страни, както въ едро-земе-дѣлскитъ, каквато е Англия, каквато е Германия, каквато по-малко е Чехославия и т. н., така и въ дребно-земедел-скитъ страни, каквато е България. Ще дойде време, ще приказваме и по тоя въпросъ; той е много интересенъ и ще прави честь на Народното събрание да го сложи на и разгледа. Но сега моля да не ме апосторфирате, да не ме отклонявате отъ предмета, защото времето ще ми из-тече и азъ ще бѣда принуденъ, по силата на правилника и по поканата на г. председателя, да напустна мѣстото.

Г. г. народни представители! Печалбата, това е целъта; това е стрѣвътъ, който движи и увлича капитала и капи-талиста къмъ всѣкаква стопанска дейностъ. Да спечели и да спечели колкото се може повече, това е днесъ задачата на всѣки капиталистъ-производителъ и на всѣки капита-

лист-търговец или банкер. Ползувайки се от големата техника, и от природните богатства, капиталистът се стреми, по един естествен начин, да произведе колкото се може повече стоки, защото колкото повече стоки произведе, той очаква и се надява да спечели толкова повече. Все въ стремежа си да спечели повече, капиталистът се мъчи да не заплати напълно труда на работника, на трудящия се хора, които вземат участие въ неговото капиталистическо предприятие, а също така и на селяните, от които купува суровитъ материали, за да ги преобръща въ фабрики. Незаплащайки напълно труда на работника и на селянина-производител на суровитъ материали, капиталистът експлоатира работниците и трудящите се селски маси, обеднява ги и способствува, щото процесът на обедняването у тях да върви по-бързо и съ по-голям темп, и тогава дохожда един момент, когато работническата класа и селскитъ маси, поради експлоатацията на капиталиста, стават неспособни да консомират онова, което тѣ сѣ произвели като селяни на полето или като работници въ различнитъ фабрики и предприятия. Вие виждате какъ днешната капиталистическа система на производство навлиза въ едно противоречие, от което не ще може да излѣзе: капиталистическото производство експлоатира труда и все повече влияе за обедняването на широкитъ народни маси, то все повече и повече увеличава пропастьта между себе си и хората на труда, като ги поставя въ положение да не могатъ тѣ да консомиратъ стокитъ, които се произвеждатъ. По таквъ начинъ капитализмътъ рони самъ подъ краката си онази основа, на която стои, съсипва ония широки народни маси, отъ консомацията на които зависи производството и благосъстоянието на отдѣленъ народъ и на човѣчеството.

М. Дочевъ (д. сг): Но все пакъ капиталистическото стопанство се предпочита въ Европа и Америка предъ социалистическото въ Русия.

Д. Нейковъ (с. д): Г. Дочевъ! Азъ поддържамъ, че въ Русия днесъ нѣма социалистическо производство, нѣма социалистическо общество, . . .

М. Дочевъ (д. сг): Напротивъ, Русия строи днесъ социалистическото общество съ петилетката и болшевикитъ претендиратъ да сѣ истински марксисти.

Д. Нейковъ (с. д): . . . защото, г. Дочевъ, за да има въ Русия социалистическо общество, трѣбва да има свобода и благосъстояние. Това сѣ двата елемента, върху които ще бжде сложено социалистическото производство и социалистическото общество . . .

М. Дочевъ (д. сг): Цѣлятъ опитъ на болшевикитъ въ Русия е насоченъ къмъ социализиране.

Д. Нейковъ (с. д): Това е основата на социалистическото производство. Тия елементи днесъ ги нѣма въ Русия.

Нѣкой отъ комунистѣ: Има ги — и единиятъ, и другиятъ.

М. Дочевъ (д. сг): Опитътъ на болшевикитъ въ Русия е поставенъ на една социалистическа концепция.

Н. Найденовъ (д. сг): Обаче нѣма никаквъ социализъмъ. Това е истината. (Възражения отъ работницѣтѣ)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Закачкитъ излизатъ отъ това, че Вие се поставихте на крива база. Въпросътъ е за експлоатацията, за която говорите Вие. И тамъ е въпросътъ: дали въ Русия, при системата, която възприеха, е избѣгната експлоатацията на беднитъ маси.

М. Дочевъ (д. сг): Тамъ е по-силна експлоатацията, отколкото въ капиталистическитъ страни.

Д. Нейковъ (с. д): По това, г-да, съ мене нѣма да спорите — ще спорите съ други. Вземете думата и се разберете съ тѣхъ. Доколкото ми бѣше възможно, уяснихъ въпроса и не избѣгнахъ апострофитъ, които ми се направиха отъ тукъ или отъ тамъ. Азъ цѣня апострофитъ, когато сѣ полезни, и не ги избѣгвамъ. Азъ казахъ въ нѣколко думи нашето схващане по въпроса и минавамъ по-нататкъ на дневенъ редъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Ние Ви апострофираме, защото и вие мислите еднакво като комунистѣ.

Д. Нейковъ (с. д): По таквъ начинъ, г. г. народни представители, се явява криза въ капиталистическото общество. Тая криза засѣга и капиталистѣтѣ. Кризата донася за капиталистѣтѣ застои, липса на пазари и голямо натрупване на фабрикати, на много стоки, които капиталистѣтѣ не могатъ да разпродадатъ, вследствие на слабата покупателна способностъ на маситѣ. Неможейки да ги разпродадатъ въ своитъ страни или да ги изнесатъ въ други страни, които преди години, особено преди войнитѣ, бѣха пазарища на европейския капиталъ, защото нѣмаха капиталистическо производство и не правѣха конкуренция на европейското производство — такива бѣха голѣмитѣ заокеански страни, които днесъ сѣщо иматъ капиталистическо производство и страдатъ отъ сѣщитѣ недѣлжи, отъ сѣщитѣ противоречия, отъ които страда европейското капиталистическо производство — за капиталистѣтѣ се явява криза, тѣ изпадатъ въ невѣзможностъ да посрѣщатъ своитѣ плащания, своитѣ полици, явяватъ се фалити, изчезватъ не само дребни, но и по-големитѣ капиталистически предприятия, които нѣмаатъ здрави корени и които неминуемо, по силата на стопанскитъ закони, ставатъ жертва на все по-големитѣ и по-големитѣ капиталистически предприятия въ Европа и въ цѣлия свѣтъ.

Г. г. народни представители! Следъ този малъкъ уводъ или по-право казано, следъ тия уяснения, които азъ бѣхъ принуденъ да направя и да отговоря на интереснитѣ апострофи, които ми се направиха, азъ ще кажа нѣколко думи и по представения ми на обсъждане законопроектъ за контролъ върху картелитѣ и монополнитѣ цени. Картелитѣ не сѣ нищо друго, освенъ една проява на днешната капиталистическа система. Картелитѣ сѣ били извикани на животъ тогава, когато капиталистѣтѣ-предприемачи, или капиталистѣтѣ-търговци въ своя естественъ стремежъ да печелятъ все повече и повече се виждатъ застрашени на пазара, срѣщатъ на пазара, при продажбата на своитѣ стоки, препятствия и спѣнки, които имъ оспорватъ по-големата печалба. Тогава капиталистѣтѣ прибѣгватъ къмъ всевъзможни срѣдства, за да премахнатъ тия спѣнки. Едно отъ срѣдствата, съ които тѣ разполагатъ, е образуването на картели и на всевъзможни други сдружения отъ рода на картелитѣ, каквито сѣ синдикатитѣ, трѣстоветѣ и концернитѣ. Между тия организации има разлика, но задачата ми не е да се спирамъ сега върху нея. Цѣльта и на единитѣ и на другитѣ е да премахнатъ отъ пазара конкуренцията, която е единствениятъ регулаторъ на пазарнитѣ цени. Конкуренцията въ капиталистическото производство е единствениятъ факторъ, който може действително да притисне и да намали печалбитѣ на капиталистѣтѣ, или да не имъ позволява да растатъ съ единъ неограниченъ маршъ, буйно, все по-нагоре и по-нагоре. Щомъ капиталистѣтѣ се виждатъ застрашени отъ конкуренцията, тѣ прибѣгватъ къмъ тия сдружения, наречени картели, съ тѣхнитѣ разновидности, съ единствената задача да премахнатъ конкуренцията на пазара, да премахнатъ всички прѣчки, всички спѣнки, които не имъ даватъ възможностъ да печелятъ колкото се може повече. Значи, ако се сложи въпросътъ — а ние трѣбва да го сложимъ, защото ние сме извикани тукъ да вземемъ сериозни мѣрки противъ картелитѣ или най-малко противъ злоторното влияние на картелитѣ — ако, казвамъ, се сложи въпросътъ, какво нѣщо е картелътъ, ние ще трѣбва да отговоримъ на тоя въпросъ така: картелътъ не е нищо друго, освенъ едно съзаклятие на капиталистѣтѣ производители, или на капиталистѣтѣ търговци, което тѣ провеждатъ на пазара, отъ кѣдето измѣстватъ регулатора на пазарнитѣ цени — конкуренцията — и вмѣсто конкуренцията, тѣ въдворяватъ на пазара своята колективна воля и опредѣлятъ произволно ценитѣ на стокитѣ, необезпокоявани отъ никого, движени изключително отъ своя интересъ за по-голяма печалба.

Г. г. народни представители! Отъ трибуната на Народното събрание се направиха опити да се посочатъ и добритѣ, и лошитѣ страни на картелитѣ. Г. Александъръ Цанковъ особено, засѣгайки тази материя, каза, че картелитѣ имали и своитѣ добри страни, и се помъчи дори да посочи нѣкои отъ тѣхъ. Азъ не оспорвамъ на г. Цанкова науката, на която той служи, науката, чието разбиране има той. Тази наука, действително, казва това. Но, г. г. народни представители, насъ не ни интересува тукъ толкова какво казватъ букваритѣ и читанкитѣ по картелитѣ, за тѣхнитѣ добри и лоши страни, колкото ни интересува въпросътъ: на каква база, какъ изникватъ картелитѣ въ България, какво е тѣхното влияние върху стопанския животъ на нашата страна и, главно, какво е тѣхното влияние върху широкитѣ производителни и консомативни маси у насъ. Защото картелитѣ сѣ разновидности, тѣ сѣ съзаклятия, еднажъ насочени противъ консоматоритѣ, на

които продават стоките все на по-високи и на неограничено високи цени; други пък картелите сж съзаклания, насочени против производителите, от които купуват суровите материали на колкото се може по-низки цени, а трети пък съзакланието е насочено против работниците. Ето кое ни интересува. Въ България това така ли е? Картелите въ България на тази база ли сж поставени? Тъзи картели, които сега съществуват, експлоатират ли тѣ и консоматорите, експлоатират ли тѣ и производителите, когато вземат тѣхното производство на безценица, не им го заплащат и, следователно, ги лишават от ония знаци на днешната капиталистическа система, наречени пари, сж които знаци само могат тѣ да отидат на пазара да си купят стоки и предмети, от които имат нужда? Ето голѣмият въпрос, който ние трѣбва да си сложим и уясним при разглеждането на този законопроект.

Г. Цанков каза, че картелите имали тази добра страна — да модернизират производството. Г. г. народни представители! Вземете който щете картел въ България, разгледайте го — при второто четене на законопроекта ние, вѣроятно, ще имаме възможност да направим това — и ще видите, че нито един от тия картели не е модернизирал производството.

К. Лулчев (с. д): Не се е занимавал дори съ това.

Д. Нейков (с. д): Не се е занимавал съ това, защото такъв въпрос за него не е съществувал. За него е съществувал въпросът: доколко пазарът може да му осигурява по-голѣма и неограничена печалба. Вземете картела за захар, разгледайте захарните фабрики, разгледайте тѣхното производство, тѣхната машинария и ще видите, че тѣ не сж въвели нищо модерно. Напротив, картелът на захарното производство въ България е способствувал, щото захарните фабрики — не говоря за Русенската, която е най-модерна, но за другите захарни фабрики, които сж останали твърде назад съ своите машини — да не сж се погрижили да модернизират своето производство и затова днес се продава по-лоша захар. Вие, г. г. народни представители, сте имали случай, когато отидете на пазара да си купите захар, да ви продават недобре рафинирана захар, на черни шупливи бучки — това е производството на останалите назад захарни фабрики, които обаче се ползват от картелната система, която обезпечавала еднаква печалба и при туй състояние, въ което се намират днес, продават единъ продукт, една стока, която не е добре пречистена и я продават. При това сжко скъпо. Ето къде е въпросът. Разгледайте картела за лимонтозу и вие ще видите и там нѣщо по-лошо, ще видите нѣщо по-страшно, ще видите там онова, което всички съ основание наричат паразитизъм. Вие ще видите там, че картелът, който е съставен само от две-три фирмички, не само не се грижи да модернизира своето производство, но дори не употребява сурови материали от България. Той си внася суровите материали въ течно състояние от странство, ползува се от намалени или неплатени мита, ползува се от всички облаги, които му дава законът за насърчение на мѣстната индустрия въ България, защитен е от всички покровителствени мита, за да кристализира въ нашата страна продукта, който претовлява и да го продава на цени много по-високи от онези, които бихме имали, ако държавата усвоеше спрямо него системата на вдигане голѣмимѣ мита, за да може да се въдвори конкуренцията.

Г. г. народни представители! Тукъ се повдига единъ другъ въпрос: благоприятствува ли българската действителност на картелите? Нѣкои г. г. народни представители се помъчиха да ни успокоят, като ни казаха: „Не се безспокойте за това“. Г. проф. Данаиловъ дори тази вечер каза на г. министра на търговията: „Не се касае въпросът за днешните картели; въпросът е за други, утешни, по-страшни картели, които могат да се явят“. Г. министърът на търговията клати главата си утвърдително. Че какви по-страшни картели, г. г. народни представители, очаквате? Трѣбва да лойдат картели, които вече да смѣкат ризата от гърба на населението и да му вземат последния залък, от който то има нужда, за да може да живѣе.

Министъръ Г. Петровъ: Извинявайте. Азъ разбрахъ мисълта на г. проф. Данаиловъ така — че тоя законопроектъ регулира положението на действащите картели, но съдържа разпоредби и за бъдещите картели, които могат да изникнат. Въ този смисълъ неговата мисълъ и вие, г. Нейковъ, ще я одобрите.

Д. Нейковъ (с. д): Нѣма защо да подчертавате тази мисълъ, ако тя съдържа само толкова, колкото казвате

Вие, защото тя е естествена. Но мисълта на г. Данаиловъ бѣше друга.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): Ако азъ излѣза да говоря срещу Вашата мисълъ, ще се намѣрите доста натѣсно. Защо говорите нѣща, които не трѣбва да говорятъ хора доста образовани?

Д. Нейковъ (с. д): Заповѣдайте да говорите, но бждете малко по-скромни. Не отнемайте и на другите хора качествата, които вие мислите, че имате. Недейте ги монополозира, недейте ги картелера само за себе си. (Веселестъ всрѣдъ мнозинството)

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): Моля Ви се, уважавамъ Ви много.

Д. Нейковъ (с. д): Моля Ви се, щомъ ме уважавате, недейте така да говорите.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): Закачете ме.

Д. Нейковъ (с. д): Моля Ви се, азъ не желая да задирямъ и да закачамъ.

Азъ така разбрахъ една мисълъ на г. Данаиловъ, чухъ какъ тя се корегира, отминавамъ я и по-нататъкъ я свързвамъ съ друга една мисълъ, която се каза отъ други г. г. оратори — че България не е страната, която ще бжде застрашена отъ много картели, защото била останала назадъ въ капиталистическо отношение въ сравнение съ другите европейски държави, където има по-благоприятни условия за образуване, съществуване и вирѣне на картелите. Г. г. народни представители! Тази мисълъ не бива да ни успокоява, тази мисълъ не бива да ни приспива, защото картелите въ България ги има достатъчно, за да се почувствува наистина тѣхното зловредно влияние и напоследъкъ да внесатъ една истинска, една голѣма тревога въ населението, което се вижда безпомощно и изоставено на експлоатация отъ съществуващите въ страната ни картели. У насъ сме имали повече отъ 15—16 картели, освенъ захарния картелъ, за който може да се каже, г. г. народни представители, че засѣга важни интереси на нашите консоматори и за който картелъ азъ ще ви дамъ данни отъ в. „Демократически сговоръ“, отъ вестника на управляващата партия преди 21 юний. В. „Демократически сговоръ“ отъ 28 ноември 1930 г. въ една статия, много добре издържана, сериозна, изобилна съ данни, по всичко изглежда достоверни данни — единъ труд, който прави частъ на автора и — данни, взети отъ статистиката, взети отъ живота, взети отъ самите фабрики, ви казва дословно, че захарниятъ картелъ въ България презъ 1929 г. — а по-малко производството и на 1930 г. е било сложено приблизително на същия ачала, следователно, добитата печалба и презъ 1930 г. е сжщата, каквато е била и презъ 1929 г. — е ималъ чиста печалба крѣгло отъ 8 л. на килограмъ.

А. Буковъ (з): Не е ли малко?

Д. Нейковъ (с. д): Това е въпросъ на преценка. Но мене ми се струва, че на всички г. г. народни представители е ясно — особено ако се направи една смѣтка и се вземе въ предъ видъ, че въ тѣзи две години тѣзи господа сж произвели крѣгло 70 милиона килограмъ захаръ и сж спечелили по 8 л. на килограмъ захаръ — какво тѣ сж спечелили.

Д-ръ Г. Димитровъ (з): Това е само откритата печалба.

Д. Нейковъ (с. д): Съгласенъ съмъ съ Васъ, че това е само откритата печалба, защото вие знаете до какъвъ цинизъмъ стигатъ картелите и много капиталистически предприятия. Тѣ отиватъ до тамъ, че казватъ: „Г-да! Ние ще избѣгнемъ вашия контролъ, ако искате да ни надзирате и контролирате. Ако досега сме имали по единъ счетоводителъ, за да си водимъ редовно книгите, ние имаме възможностъ да сложимъ двама, трима, дори петима счетоводители, за да прикриемъ печалбите си, да не ви представяме истинската си печалба и по този начинъ да се изплъземъ отъ слабите рамки не само на този законъ, но и на всички закони въ България, особено на данчните и фискални закони“.

П. Попивановъ (з): Печалбите не сж само за фабри-китѣ.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Вземете другъ картелъ; вземете картела за газъта, вземете картела за брашното или картела за макароните, който миналата

година, когато цената на брашното намаляваше, когато цената на селскитѣ продукти спаднаше катастрофално, повдигна цената на макаронитѣ съ 4 л. на килограмъ. Къде е модерното производство въ тия картели? Очевидно, г. г. народни представители, съзаклятието е налице, престъпничитѣ сѣ налице. И една държава, която държи смѣтка за силата, за базата, върху която тя се изгражда — а това сѣ трудящитѣ се маси по села и градове — не може да гледа и да наблюдава спокойния обирнически маршъ на тия картели, които сѣ доста много за нашия и безъ това скромнѣн и малъкъ животъ. (Ржкоплескания отъ мнозинството) Защо ви сѣ по-голъми картели? Че какво ще вземете повече отъ населението? Нѣма нищо нито въ селата, нито въ градоветѣ, нито въ занаятчиитѣ, нито въ селянитѣ, нито въ дребния държавенъ служителъ, нито въ работничитѣ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Въ всѣки случай могатъ да дойдатъ и още по-голъми картели, ако ги оставимъ свободни.

П. Попивановъ (з): За да се оправи тая работа, трѣбва да се справимъ съ картелитѣ, нареченъ „Демократически сговоръ“, който създаде другитѣ картели.

Д. Нейковъ (с. д): Ако Демократическиятъ сговоръ е търпѣлъ картелитѣ, ние любопитствуваме и ще искаме вие действително да направите картелитѣ невъзможни и да ги унищожите.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Това правимъ съ този законопроектъ.

Д. Нейковъ (с. д): А, г. колега, ако смѣтате, че съ този законопроектъ сте направили всичко, вие горчиво се мамите.

Същиятъ земледѣлецъ: Това е начало.

Д. Нейковъ (с. д): Има единъ законъ като вашия, когато нарекоха „законъ за тонковцитѣ“, и той наистина остана законъ за тонковцитѣ, защото не се приложи. Този законъ е отъ 1924 г. публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, струва ми се, презъ м. августъ. Внимавайте, вашиятъ законъ за картелитѣ, особено така, както е направенъ, да не излѣзе и той законъ за тонковцитѣ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Сговорътъ го създаде, само за да залѣзва.

Д. Нейковъ (с. д): Ще чакаме законопроектътъ да стане законъ — ние всички сме тукъ и населението е долу, което неминуемо е подъ ударитѣ на стопанския животъ и на утрешнитѣ картели, стари и нови — и тогава пакъ ще си кажемъ думата. Уважаеми колега! Азъ Ви пожелавамъ да имате куражъ отъ трибуната на Народното събрание да кажете, че сте унищожили картелитѣ. Запазете си думата за тогава.

Министъръ Г. Петровъ: Лошо пророчество.

Д. Нейковъ (с. д): Г. министре! Желая да излѣза лошъ пророкъ. Нека българскиятъ народъ спечели, нека правителството да има единъ активъ, никой нѣма да му завиди на тоя активъ. Нека то успѣе да спаси населението отъ истинска експлоатация, и нѣма да бждемъ ние, социалдемократитѣ, които не ще му признаемъ тази заслуга. Дайте да я видимъ, че тогава ще приказваме.

Министъръ Г. Петровъ: Ще я видите.

П. Попивановъ (з): Излѣзте и вие съ единъ законопроектъ.

Д. Нейковъ (с. д): Моля, недейте ме отклонява.

Г. г. народни представители! Азъ нѣма да ви изброявамъ повече картели у насъ и ще мина на единъ другъ въпросъ, въпросътъ, по който тукъ, въ Народното събрание, се спори кога по-открито, кога по-скрито. Искамъ и по тоя въпросъ да бждемъ наясно. Г. Александъръ Цанковъ отъ трибуната каза, че законопроектътъ за картелитѣ не цели да удари, да нормира ценитѣ; неговата задача била само да регистрира картелитѣ.

К. Лулчевъ (с. д): Да ги легализира.

Д. Нейковъ (с. д): Да ги легализира. Азъ не бихъ правилъ въпросъ отъ това разбиране на г. Цанкова — не защото то не заслужава внимание, но защото г. Цанковъ е отъ меншеството — не бихъ се спиралъ на него, ако

г. министърътъ на търговията, доколкото забелязахъ — ако съмъ криво забелязалъ, защото тогава стана шумъ, готовъ съмъ да си оттегля думитѣ — не поклати утвърдително глава и не каза, че действително законътъ цели само легализирането на картелитѣ.

Министъръ Г. Петровъ: Текстъ има.

Д. Нейковъ (с. д): Г. министре! Ако погледнемъ текста на законопроекта, ние ще видимъ въ него много противоречия.

Министъръ Г. Петровъ: Ще ги кажете.

Д. Нейковъ (с. д): Тѣй че недейте ме увѣрять, че този законъ ще постигне една задача, каквато трѣбва да бжде постигната. Напр., въ законопроекта има една хубава страна, най-хубавото нѣщо въ него, но същевременно най-ефимерното, най-книжното — че картелната комисиия може да иска отъ Министерския съветъ да намали митата и по таквъ начинъ да урегулира ценитѣ. Това е смѣшно. Това е, наистина, сериозното срдѣство въ този законопроектъ. Но, кой отъ васъ може да помисли, че една комисиия отъ трима души чиновници, които въ годината се смѣняватъ по петъ пѣти — главниятъ секретаръ, на Министерството на търговията за година и половина се смѣни петъ пѣти, сега имаме пети по редъ главенъ секретаръ, началничитѣ на отдѣления сѣщо така се смѣняха — ще може сериозно да върши тази работа? Вие предоставяте на тѣхъ задачата да искатъ отъ министра на финанситѣ да намалява митата! Че това е несериозно, г. г. народни представители!

Министъръ Г. Петровъ: Ама Вие не сте разбрали текста на законопроекта.

Д. Нейковъ (с. д): Не съмъ го разбралъ? Добре, да го прочетемъ!

Министъръ Г. Петровъ: Това е репресивно срдѣство, когато е невъзможно да се регулиратъ ценитѣ при първото положение. Прочетете го. И то е за отдѣлни случаи, не е за всички случаи. Азъ съмъ противъ тази система и азъ ще изложа мсето гледище, когато ще говоря.

Д. Нейковъ (с. д): Моля, г. министре! Законопроектътъ ще покаже кой е кривъ, кой е правъ: (Чете) „Чл. 13. Когато комисиията по картелитѣ констатира неоправдано високи цени на едро и дребно въ пазара или вредно ограничение на производството и пласмента, тя има право да даде седмиченъ срокъ за нормализиране на ценитѣ, следъ което да приложи една отъ следнитѣ мѣрки“. Кога? Когато забележи, когато констатира неоправдано високи цени на пазара. Тогава тая комисиия има право: (Чете) „Второ, да поиска отъ министра на финанситѣ да се направи потребното за намаление съответнитѣ вносни мита, за да се допустне вносътъ отъ чужбина“.

Г. г. народни представители! Това е може би най-голъмиятъ въпросъ на нашата фискална и данъчна политика, това е може би най-голъмиятъ въпросъ, който трѣбва да бжде разрешенъ въ едно скоро време отъ народното представителство: да бждатъ освободени отъ мито, отъ акцизъ и отъ всевъзможни други косвени данъци всички стоки и особено ония отъ широка консомация, защото тѣ сѣ обложени твърде много. Най-голъмиятъ картелъ днесъ въ България е държавата.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Тя е и най-голъмиятъ лихваринъ.

К. Лулчевъ (с. д): И това е право. Тя взема 20% върху данъцитѣ.

Д. Нейковъ (с. д): Държавата, г. министре и г. г. народни представители, облага предметитѣ за широката консомация...

Ж. Маджаровъ (з): Но не събира митата.

Д. Нейковъ (с. д): ... съ мита, съ акцизъ, съ общински налогъ и съ всевъзможни други дребнуии въ следния размѣръ. Азъ имамъ данни, взети отъ официално мѣсто — отъ Министерството на финанситѣ, митническо отдѣление — данни, истинността на които може всѣки единъ отъ народнитѣ представители да провери. Захарта се облага съ 19-20 л. ...

Министъръ Г. Петровъ: Нѣма такова нѣщо.

Д. Нейковъ (д. сг): ... отъ които 6-20 л. ...

М. Дочевъ (д. сг): Въ грѣшка сте.

Министъръ Г. Петровъ: Извинете, г. Нейковъ! Много сж невѣрни даннитъ Ви.

Д. Нейковъ (с. д): Моля, моля!

Министъръ Г. Петровъ: Какъ е възможно такова чудо? Какъ ще печелятъ тогава 9 л. на кгр.?

Д. Нейковъ (с. д): Азъ ще Ви разгранича сега различнитъ облози, за да си направимъ следъ това дарата и да видимъ фактически облагането колко е.

Министъръ Г. Петровъ: Това е другъ въпросъ.

Д. Нейковъ (с. д): Моля, моля, Позволете, както се казва, и на българската полиция да знае малко френски.

Министъръ Г. Петровъ: Значи Вие говорите за облагане съ данъци, мита общински налози и акцизъ, което възлиза на 19.20 л.

Д. Нейковъ (с. д): Предвидено е мито, и Вие ще има да го приспаднете. Обаче, г. г. фабрикантитъ използватъ това мито, тѣ не намаляватъ стойността на захарята.

Министъръ Г. Петровъ: Това е другъ въпросъ.

Д. Нейковъ (с. д): Какъ ще е другъ въпросъ? Това е въпросъ на Вашата политика.

Министъръ Г. Петровъ: Не, не.

Д. Нейковъ (с. д): Ами Вие предоставяте на едни чиновници отъ Вашето министерство да искатъ отъ държавата да измѣни митническата система! Ами това е въпросъ на Министерския съветъ, това е въпросъ на министъра на финанситъ, който утре ще дойде тукъ при изложение на финансовото положение на България да Ви каже: „Г-да! Азъ искамъ приходи за тая страна“. И приходитъ въ тая страна Вие ще получите само по най-лесния начинъ — чрезъ косвенитъ данъци. Ще дойде теорията за косвенитъ данъци, която ще има да я чуемъ още единъ пътъ въ Народното събрание — че тѣ били най-лесно събираеми, че тѣ сж не знамъ какви данъци и т. н. Но ще ви каже финансовиятъ министъръ: „Азъ искамъ косвени данъци, защото ми трѣбва да свържа двата края на бюджета, и защото въ моята политика е предвидено косвеното облагане“ — а не прѣкото облагане, г. г. народни представители, къмъ което ние трѣбва да минемъ чакъ по-скоро, като направимъ обектъ на по-голямъ облогъ, на по-голямъ данѣкъ всички по-големи предприятия, всички по-големи имоти, всички по-големи доходи въ България.

Г. г. народни представители! Единъ килограмъ петролъ въ Рамаданъ — пристанището на Гюргево — се продава 60 стотинки. На единъ килограмъ петролъ се плаща 2-16 л. мито, 1-35 акцизъ, 2 л. общински налогъ и всевъзможни други гербови разноси, за мѣрене, отмѣрване и т. н. — всичко 6-35 л. Държавата налага 6-35 л. разни мита на единъ килограмъ петролъ, който струва 60 стотинки!

Комисията при Министерството на търговията се състои отъ чиновници, къмъ които ще бждатъ придадени единъ индустриалецъ и единъ търговецъ, и то изпратени по единъ официаленъ начинъ. Даже и тукъ не правите онуй елементарно нѣщо, което бихте могли да направите — да не заобикаляте поне съответнитъ индустриални, търговски и занаятчийски съюзи — а отивате да вземате въ комисията представители на търговци и индустриалци по единъ каналенъ редъ отъ едно полуофициално — за да не го нарека напълно официално — учреждение, каквото е търговско-индустриалната камара.

Министъръ Г. Петровъ: Избираемо.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че така, както е сложенъ въпросътъ, тая прерогатива тѣй сложена, споредъ мене, е най-сериозната. Тя е сложена — извинете ме, г. министре, не желая да обиждамъ никого, изразътъ е чуждъ — за тонковцитъ. Ще има да видимъ, доколко ще се удаде на тая комисия, така съставена, да повлияе на Министерския съветъ или на съответния министъръ за измѣнение на митата и по такъвъ начинъ законътъ за контролъ върху картелитъ да стане наистина единъ ефикасенъ законъ, който да постигне единъ резултатъ.

Министъръ Г. Петровъ: Казваме, че намаленията на митата, и днесъ, и утре ще ставатъ въз основа докладитъ на тия чиновници, защото тѣ сж органи на властта, които сж натоварени да се занимаватъ съ тия въпроси. Ако вие искате да измѣнимъ цѣлата система, за да получимъ по-други резултати, това може да стане, но то е въпросъ на бждещи проучвания и осмъществявания. Но въ днешния моментъ тѣ сж органитъ, съ които министерството и Министерскиятъ съветъ си служатъ, за да намѣрятъ начинъ, или да се снабдятъ съ данни за разрешение на дадени въпроси отъ този характеръ. Утре тѣ ще бждатъ сжщитъ. Азъ ще ви отговоря защо чиновническиятъ съставъ преобладава въ комисията. Сега ще ви кажа само това, че той отговаря на тенденцията, която сжществуваше само у насъ, но въ всички държави въ Европа, за да се засили влиянието на изпълнителната властъ — макаръ азъ да не съмъ голѣмъ поклонникъ на тая тенденция.

Д. Нейковъ (с. д): Г. министре! Вие не казахте въ обяснението си нѣщо повече отъ онова, което се съдържа въ законопроекта. Напр., по въпроса за поевтиняването на петрола...

И. Куртевъ (нац. л.): Той е отдѣленъ въпросъ. Поевтиняването на продуктитъ е отдѣленъ въпросъ отъ закона за картелитъ.

Д. Нейковъ (с. д): Извинявайте, но когато Вие казвате, че поевтиняването на продуктитъ е отдѣленъ въпросъ отъ закона за картелитъ, Вие ме довеждате тъкмо до оная мисль, до нова впечатление, съ което останахъ отъ речитъ на нѣкои отъ г. г. народнитъ представители, които казаха: не, ние целимъ съ закона за картелитъ да регулираме ценитъ и затуй предвиждаме тия мѣрки: първа, втора, трета и т. н.

И. Куртевъ (нац. л.): Едното е косвенъ данѣкъ...

Д. Нейковъ (с. д): Едното е едно, другото е друго. Всичко това, обаче, е една частъ отъ едно голѣмо цѣло, което се нарича стопанска политика...

Министъръ Г. Петровъ: Да

Д. Нейковъ (с. д): ... фискална и данѣчна политика, стопански планъ, който вие трѣбва да имате отпреде си, общо начертанъ, за да можете да разчитате на резултатъ отъ отдѣлнитъ мѣроприятия, които вмѣквате въ законопроекта.

Министъръ Г. Петровъ: Разбира се, Вие като човѣкъ, който познавате държавното управление, какъ може да допуснете, че съ законопроекта за контролъ върху картелитъ се разрешаватъ стопанскитъ проблеми въ България! Ние имаме индустриална политика, ние имаме данѣчна политика...

Д. Нейковъ (с. д): Анѣжѣкъ!

Министъръ Г. Петровъ: ... ние имаме много разклонения на стопанската политика на страната, които подлежатъ на ревизия.

Д. Нейковъ (с. д): Ще товарите хора съ косвени данѣци, както сж товарени до сега.

Министъръ Г. Петровъ: Казвамъ, ние имаме много разклонения на стопанската политика, които подлежатъ на ревизия — повтарямъ още единъ пътъ това, за да го запомните — които, ревизирани, втикнати въ единъ другъ пътъ, одухотворени по другъ начинъ, ще ни дадатъ комплексъ отъ тия срѣдства, чрезъ които ние ще подобримъ стопанското положение на страната. Недейте мисли, че съ този законопроектъ, като съ магическа прѣчка ще се промѣни цѣлата стопанска политика у насъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Това е специаленъ законъ

Министъръ Г. Петровъ: Това е единъ специаленъ, както забеляза моятъ колега г. Гичевъ, законъ за картелитъ.

М. Дочевъ (д. сг): Когато дойде да гласуваме бюджета, тогазъ ще говориме по този въпросъ.

Министъръ Г. Петровъ: Именно

Д. Нейковъ (с. д): Когато дойде да гласуваме бюджета, ще се повдигне този въпрос и тогава ще се видят безсилини. Азъ ви предупреждавамъ, г-да, че вие сте вмъкнали въ законопроекта срѣдства, които нѣма да приложите, за да ви наведе на мисълта, че законътъ нѣма да бѣде ефикасенъ, нѣма да даде резултати, нѣма да облекчи положението на населението. Колкото да ми навеждате, г. г. народни представители, мотиви, че това е законъ за регистриране, за легализиране, за откриване на картелитъ,

Министъръ Г. Петровъ: Азъ ще Ви отговоря.

Д. Нейковъ (с. д): Имайте търпение, г. министре! Ако вие имате погрѣшно схващане, Вие ще го оборите. Анд-жъкъ за това сте на това мѣсто. Но азъ любопитствувамъ да чуя министъръ-председателя и особено министра на финанситъ, който е най-авторитетниятъ, най-компетентниятъ за данъчната и финансова политика на правителството, за да видятъ, че действително въ това направление съ законопроекта нѣма да се постигнатъ никакви резултати.

Г. г. народни представители! Законопроектътъ има много недостатѣци. На законопроекта липсва най-важното — обществената контрола. Законопроектътъ е предназначенъ да запази обществото, консоматоритъ и производителитъ отъ експлоатацията, отъ зловредното влияние на картелитъ. Е добре, въ комисията по картелитъ вие слагате индустриалци и търговци,...

И. Куртевъ (нац. л): Коого да сложимъ?

Д. Нейковъ (с. д): ... вие слагате чиновници, а не слагате сния, за които е предназначенъ той, за да бждатъ спасени и избавени отъ картелитъ — а именно, работниците занаятчиитъ, селянитъ въ лицето на тѣхнитъ производители, потрѣбителни и кредитни кооперации. Тѣхъ ги нѣма никѣде. Най-добрата гаранция, г. г. народни представители, че законътъ ще бѣде проведенъ ефикасно, че той нѣма да остане само една бѣла книга, както сѣ оставали много закони въ България, е, съ провеждането му да бѣде натоваренъ народниятъ елементъ, да бждатъ натоварени ония, които вѣрватъ въ неговата сила, въ неговата ефикасность, които обнаружатъ желание и воля да го проведатъ действително въ живота и той да може да даде очакванитъ резултати. Но вие го давате въ ръцетъ на бюрократи, въ ръцетъ на чиновници.

И. Куртевъ (нац. л): Ние го даваме въ ръцетъ на изпълнителната власть.

И. Косачевъ (нац. л): Тя не е социалистическа власть.

Д. Нейковъ (с. д): Оставете се отъ тия апострофи.

И. Куртевъ (нац. л): Ние не чакаме тия резултати, които вие чакате.

Д. Нейковъ (с. д): Който е живъ, ще има да направи констатациитъ и ще се увѣри. Нашето мнение, обаче, е: най-големиятъ недостатѣкъ на тоя законопроектъ за контролъ върху картелитъ е този, че отъ тоя контролъ сѣ елиминирани, сѣ отстранени, не е дадено достѣпъ на най-заинтересованитъ народни слоеве отъ експлоатацията и обира, които упражняватъ картелитъ въ България.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви, г. Нейковъ! — Съобщавамъ на г. г. народнитъ представители, че е постѣпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за закупуване и износъ на зърнени храни. (Вж. прил. т. I, № 6)

Тоя законопроектъ ще се раздаде на г. г. народнитъ представители и ще се постави из дневенъ редъ.

Продължавайте, г. Нейковъ!

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ нѣма да се спирамъ на отдѣлнитъ членове отъ законопроекта, защото вѣрвамъ, че по тѣхъ ще говоримъ въ комисията и на второ четене въ Народното събрание, пъкъ и нека да ви кажа — защото усѣщамъ, че времето ми минава и не желая да злоупотрѣбявамъ съ вашето търпение. Ще мина на една последна своя мисъл, която искамъ да сподѣля тукъ съ народното представителство. А тази мисъл е следната.

Г. г. народни представители! Каквито и срѣдства — особено тия, които предвиждате въ законопроекта — каквито и усилия да положите, вие не ще можете да унищожите

или да намалите чувствително влиянието на картелитъ, тъй като тѣ сѣ продуктъ, както ви казахъ, на днешната капиталистическа стопанска система. И вие не бива да си правите илюзия, че ще можете да ги унищожите, да ги елиминирате и да сведете тѣхното значение до нула, докогава, докогато не засегнете въ основа днешната капиталистическа стопанска система.

Но, каквито и срѣдства, каквито и санкции да предвиждате вие, за да може и законътъ да намѣри едно поне слабо приложение — а ние отъ своя страна поддържаме, че санкциитъ трѣбва да бждатъ колкото се може по-строги, азъ нѣма да повтарямъ онова, което казахъ други г. г. народни представители, че предвиденитъ санкции сѣ недостатѣчни — азъ ще ви кажа само, че картелитъ въ България, както и картелитъ на Западъ, но особено въ България и отъ миналото знаете това, ще намѣрятъ начини, ще намѣрятъ срѣдства, ще намѣрятъ възможности да се измъкнатъ, да се промъкнатъ и да се освободятъ отъ санкциитъ на закона, особено ако тия санкции не сѣ достатѣчно силни и ефикасни. Споредъ мене, г. г. народни представители, за да може да се ограничи поне малко влиянието на картелитъ, ще трѣбва да се предвидятъ и други наказателни санкции: ще трѣбва да се предвиди затворъ, лишаване отъ права и имоти, ще трѣбва да се предвиди конфискация на стокитъ. Когато известенъ картелъ оперира на нашия пазаръ съ милиони или съ стотици милиони, вие не ще можете да сломяте неговата съпротивителна сила съ една глоба отъ 10.000 л. или дори отъ единъ милионъ лева. А картелитъ въ България за захаръ, за солъ, за петролъ и т. н. извличатъ годишно стотици милиони лева печалби отъ експлоатацията, която вършатъ надъ населението.

Мисълта за конфискация, г. г. народни представители, я споменавамъ и затова, защото тукъ, отъ трибуната на Народното събрание, днешниятъ шефъ на правителството, г. Александъръ Малиновъ, не помня при кой случай, говорейки за тежката стопанска криза въ България, препорѣчва, покрай другото, на правителството на г. Ляпчевъ и на Демократическия съговоръ да се спре и на въпроса — струва ми се, че не се лѣжа нито въ мисълта на г. Малинова, нито дори въ неговия точенъ изразъ — да се отиде и до конфискация, за да може да се пресуши, доколкото това е възможно, лошото влияние на картелитъ.

Следователно, споредъ насъ, санкциитъ трѣбва да бждатъ засилени, тѣ трѣбва да бждатъ по-строги, тѣ трѣбва да поставятъ нарушителитъ въ положението действително да усѣтятъ тежестта и силнитъ удари на закона, за да не намѣрятъ начини и възможности да го заобикалятъ и да го не прилагатъ.

Г. г. народни представители! За да стане това, обаче, не сѣ достатѣчни само санкциитъ. Потрѣбно е още държавата да прибѣгне за туй и къмъ други мѣрки, които се практикуватъ на много мѣста на Западъ: държавата трѣбва да се погрижи да открие конкурентни на картелитъ организации. Държавата съ помощта на общинитъ и на кооперациитъ — г. г. земледѣлцитъ особено да обърнатъ внимание на това — държавата, казвамъ, въ сътрудничество съ общинитъ и съ кооперациитъ, които въ България сѣ стигнали до единъ доста голѣмъ напредѣкъ, които днесъ иматъ повече отъ 6-7 милиарда капитали, фондове, спестявания и т. н., може спокойно да постигне тая целъ. Тѣзи самоуправителни тѣла и стопански организации трѣбва да бждатъ въпрегати съ единъ законъ на работа въ полза на общественото благо за намаление и унищожение злотворното влияние на картелитъ, като това се постигне чрезъ едни стопански предприятия при общото сътрудничество на държавата, на общинитъ и на кооперациитъ.

Вие виждате, г. г. народни представители, до какъде могатъ да отидатъ картелитъ. Вие виждате, че картелитъ, за общо възмущение на всинца ни, прибѣгватъ до покровителството на чужди държави. За капитала се знае, че той е интернационаленъ, че той е безбоженъ, че той е безчовѣченъ, че за него нѣма patria, отечество; той отива тамъ, гдето му е най-добре, гдето печели най-много; за да спечели най-много, той е готовъ да си смѣни знамето, той е готовъ да си измѣни народността. Той е готовъ да отиде противъ държавата и противъ народа си.

Ж. Маджаровъ (з): Но не и капиталътъ на земледѣлския производителъ, а само капиталътъ на Бурова.

Д. Нейковъ (с. д): Г. Маджаровъ! Мене ми се струва, че вие, като земледѣлецъ, ще трѣбва да се спрете на моята мисъл. — Нищо не прѣчи днесъ на държавата да използва капиталитъ на кооперациитъ, да образува едни сдружения, въ които да участвува общината съ капиталъ или безъ капиталъ, въ които да участвува и държавата

съ или без капиталъ, но съ право на „вето“ върху ценитѣ; и да участвуватъ не само държавата, общината и кооперациитѣ, а нека участвуватъ, ако щете, и частни предприемачи, които ще се подчинятъ, обаче, на единъ режимъ, като се задоволятъ съ една определена печалба, като приематъ дадени условия предварително, като се задължатъ, че ще ги изпълнятъ и ще слушатъ командата на държавата или общината за височината на ценитѣ.

Г. г. народни представители! Въ Виенската община, която се управлява отъ социалдемократи, има 63 общински предприятия — въ областта на прехраната, въ областта на електрическата индустрия, въ областта на машинната индустрия, въ областта на строителството и пр., въ които участвува общината съ свои капитали, съ свое право на намѣсване въ работитѣ, съ право на опредѣляне ценитѣ. Освенъ това въ края на крайщата общината запазва за себе си и за кооперациитѣ едни минимални печалби. За никого не е тайна, че днесъ Виенската община има едни неизчерпаеми приходи отъ тия предприятия, съ които тя може да поддържа една висока и задоволителна политика въ защита на работническата класа въ Виена. Благодарение на обстоятелството, че общината участвува въ тия предприятия, тя гарантира маситѣ отъ експлоатацията на картелитѣ и на капитала и отъ друга страна дава възможностъ да се трупатъ обществени капитали, да се събиратъ общински приходи и по такъвъ начинъ да се провежда една народна политика.

Г. г. народни представители! И ние ще трѣбва да мислимъ неминуемо къмъ тази система. Не е мѣжко за държавата да влѣзе въ споразумение съ кооперациитѣ — съ Съюза на селскитѣ кооперации, съ Съюза на потребителнитѣ кооперации „Напредъ“, съ Съюза на популярнитѣ банки, за да доставя и солта, и петрола, и редица други продукти отъ странство и да ги даде на едни ниски цени на населението. Пъкъ, ако обичате, не съмъ противъ — повтарямъ мисълта си — да участвуватъ въ това съглашение и днесъ съществуващитѣ фирми, една или всички, но които да бждатъ подчинени на единъ режимъ, изработенъ отъ законодателя, подъ попечителството и ръководството на държавата или на общинитѣ. Само тогава, ние ще можемъ да създадемъ въ нашата страна обществени предприятия, които ще могатъ постепенно, колкото повече се развиватъ, да измѣстятъ стопанскитѣ предприятия отъ тѣхната плоскостъ на частния, на личния, на индивидуалния интересъ върху друга една плоскостъ — върху плоскостта на общия, на народния, на колективния интересъ на цѣлия български народъ отъ градоветѣ и селата.

Г. г. народни представители! Мога да ви увѣря, че ако вие не предприемете такива мѣрки, вие ще бждете измамени — вие, които, не мога да отрека, искрено, може би, вѣрвате, че законопроектътъ за контролъ върху картелитѣ ще даде действително онзи резултатъ, който се чака не само тукъ, но който се чака и тамъ долу, отъ населението, което ще бжде единствениятъ най-добъръ оценителъ на резултатитѣ отъ законодателната дейностъ на XXIII-то обикновено Народно събрание.

Г. г. народни представители! Азъ свършвамъ съ едно пожелание: да се изработи стопански планъ, ако действително у васъ има желание за една творческа работа, ако у васъ наистина има съзнание, че днесъ, следъ политическата промѣна, положението на населението е по-тежко. А то е тежко не само защото експлоатацията на капиталистическия маршъ играе и продължава да играе своето юдинско хоро надъ общественитѣ интереси, но положението е тежко и лошо затуй, защото населението се чувствува — и това чувство все повече и повече прониква въ по-широкъ кръгъ на населението — измамано, разочаровано, защото то не дирѣше политическата промѣна сама за себе си — говория за населението, не за активнитѣ партизани. За населението тая промѣна не бѣше целъ сама по себе си, а единъ етапъ, за да се мине по-нататъкъ къмъ бързи, решителни и ефикасни стопански реформи, които да облекчатъ неговото тежко положение.

Ето тежкитѣ въпроси, ето голѣмата задача, предъ която е поставена днешната Камара. Имате ли вие съзнание за това, или ще продължавате да отлагате разрешението на въпроситѣ и да провеждате политиката на миналото, политиката на старитѣ пѣтища, която нѣма да докесе добро нито за васъ, управляющитѣ, нито за на-

рода, нито за държавата? За да може, г. г. народни представители, да се проведе една ефикасна стопанска политика, правителството трѣбва частъ по-скоро да излѣзе предъ насъ и предъ българското общество съ единъ стопански планъ, всестранно обсъденъ, който да даде несъмнени увѣрения на населението, че правителството и Народното събрание, чиято отговорностъ е много голѣма, . .

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Зв-ни) Моля, завършете.

Д. Нейковъ (с. д): Свършвамъ. — . . . ще минатъ и трѣбва да минатъ по-скоро отъ областта на обещанията и приказкитѣ въ областта на дѣлата.

Г. г. народни представители! Било въ частни разговори съ съпартизанитѣ на правителството, било въ правителствената преса, отдавна се провежда една, споредъ мене, пакостна мисль — даже тукъ отъ министерската маса се говори — за еднолѣтки, за двулѣтки и петлѣтки. Това е една опасна мисль, която ще приспи народното представителство и ще го дезангажира, единъ видъ, отъ онова, което то е поело преди и по време на агитациитѣ и въ името на което стана политическата промѣна на 21 юний.

Министъръ Д. Гичевъ: Стопански планъ ни искате.

Д. Нейковъ (с. д): Ще трѣбва по-скоро да се мине отъ думи къмъ дѣла, за да се пресуши по-нататъкъ изворътъ и на демагогията, и на ония отчаяни замашки, които ние виждаме, че ставатъ все повече и повече и които характеризиратъ нашия общественъ животъ, особено следъ 21 юний, особено следъ като новото правителство е поело ръководството и управлението на нашата държава.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Ако бѣхте и вие въ коалиция съ насъ, нѣмаше да говорите така.

Д. Нейковъ (с. д): Да, но нали знаете българската по-думка: „ако“, „но“, „понеже“, „обаче“ кѣща не хранятъ, а най-малко могатъ да управляватъ държавата. — Вамъ предстои една голѣма и тежка задача. Вие обещавахте много и затова не можете да отбѣгнете отговорността, която имате и отъ която ще се освободите само съ много бързи и решителни реформи въ стопанската областъ на нашия животъ, целящи неминуемо по-чувствително облекчение на населението въ неговата прехрана, въ неговото облѣкло, въ неговата всестранна издрѣжка.

К. Лулчевъ (с. д): (Ржкоплѣска)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. г. народни представители! Листата на ораторитѣ, записани да говорятъ по законопроекта за контрола върху картелитѣ и монополнитѣ цени, е изчерпана. Разискванията се прекратяватъ.

Г. министърътъ ще отговори въ идущото заседание, въ вторникъ, на всички възражения, които се направиха.

Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Г. Петровъ: Г. г. народни представители! За идущото заседание, въ вторникъ, предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Първо четене на законопроекта за контрола върху картелитѣ и монополнитѣ цени (продължение разискванията);
2. Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за износа на зърненитѣ храни;
3. Одобрение предложението на министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти за уволняване администраторитѣ на Българската земледѣлска банка и
4. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ така предложения дневенъ редъ отъ г. министра на търговията, промишлеността и труда, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 5 м.)

Подпредседатели: { **Н. ШОПОВЪ**
 { **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретарь: **ВАС. МАРИНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

ПОПРАВКИ НА ПО-ВАЖНИ ПЕЧАТНИ ГРЪШКИ

Стр.	Колона	Редъ	Напечатано:	Да се чете:
241	дѣсна	33 отгоре надолу	се споразумѣватъ при	общо става
241	"	34 " "	и за продажбата	и продажбата
243	лѣва	16 " "	банковъ капиталъ. Има ли банковъ капиталъ	финансовъ капиталъ. Има ли финансовъ капиталъ.
243	"	19 " "	на индустрията съ	на индустрията съ
243	дѣсна	28 отдолу нагоре	Отъ 1914 до	Отъ основаването си до
245	"	41 " "	бр. 3044	бръй 3004